

GÖTATRÄNGAREN

Pris 2 kr

1960

Trängtrupperna

75 år

Trängregementet

55 år

i Skövde

Kamratföreningen

25 år

Innan Ni läser vidare . . .

GÖTATRÄNGARE!

De tre rubrikerna på tidningens förslagsblad ställer i mycket korta ordalag stora anspråk på tidningens utformning. Ni bör emellertid redan nu slå av mycket av dessa krav, om Ni inte vill bli alltför besvikna under den fortsatta läsningen.

Redaktören har under sitt arbete varit väl medveten om hur tidningen skulle ha utformats för att utgöra den minnesskrift, varom rubrikerna vittna.

Givetvis skulle i en avdelning redogjorts för trängens utveckling genom tiderna, en för regementets historia och en för kamratföreningen. Om så hade blivit fallet, hade Götaträngaren denna gång inte kunnat utgivas som tidning utan som en bok. Varför så inte har kunnat göras, förstår envar. Den minnesgode läsaren erinrar sig säkert, att år 1935, då trängen som truppslag betraktat fyllde 50 år, utgavs dess historia i form av en minnesskrift med namnet "De svenska trängtrupperna". Verket utgjorde en gedigen redogörelse för truppslagets och trängförbandens utveckling på olika områden intill utgångsåret.

Att nu 25 år senare ge sig in på en ny historieskrivning i ungefär motsvarande utformning, skulle i och för sig vara fullt berättigt, men hade då fordrat helt andra

resurser, både i fråga om pengar och arbetskraft, än vad Götaträngarens redaktion någonsin kan förfoga över.

Efter vad som försports, har ej heller kamratföreningen vid något av de övriga trängregementena vågat sig på uppgiften. Nej, ny historieskrivning av detta slag bör få anstå till 1985, året för trängens 100-årsjubileum.

Det föreligger emellertid en nackdel med dessa långa hopp. Åtskilligt faller i glömska, som borde räddas åt eftervärlden. Mycket av sådant har emellertid under årens lopp verkligen kunnat räddas tack vare minnesgoda medarbetare i Götaträngaren, och detta material bör en gång i framtiden kunna utgöra en mycket värdefull hjälp för den, som får den mycket svåra men samtidigt stimulerande uppgiften att nedteckna trängens historia år 1985.

En lucka i det historiska sammanhanget har Götaträngaren med denna tidning velat fylla i form av den återblick, som fått rubriken "Kungl Göta trängregemente 55 år i Skövde".

Vissa avsnitt av denna artikel är direkt tagna ur den förut nämnda minnesskriften, men är sedan utökade med det, som kan tänkas vara av intresse beträffande utvecklingen av förbandet efter 1935.

Redaktören hoppas att tidningen i den utformning, som den denna gång presenteras våra läsare, trots alla fel och brister, skall fylla den uppgift, som vår tidning är avsedd att fylla, nämligen att öka kontakten och samhörighetskänslan med vårt regemente och oss götaträngare emellan, samt att i en viss mån vara en liten reklam för vårt förband. Vi hoppas också att dessa faktorer ytterligare skall accentueras under den "Regementets dag", som förbandet kommer att anordna den 28. augusti, genom en god uppslutning av gamla och unga götaträngare med anförvanter. Program för "Regementets dag" återfinnes på annan plats i tidningen.

Redaktören vill till slut tacka sina medarbetare och bidragsgivare för god hjälp och vill då främst vända sig till kapten P. Buchholtz, som genom översänt såväl bild- som textmaterial upplivat gamla minnen. Kapten J. Alwerud har även i år varit vänlig nog att översända bidrag, och han har genom detta dokumenterat sig som "Götaträngarens" trognaste medarbetare, för vilket vi är honom mycket tack skyldig.

Och till slut väl mött den 28. augusti på T 2!

Redaktören

— Vinsten från Markan går till regementets lägerkassa. Avkastningen från denna bestrider kostnaderna under rubriken "manskapets nytta och nöje".

— Där kan Du köpa ett gott kaffe och i han-

delsbodens rika sortering finns allt Du kan behöva.

— Därför gynnar Du dig själv genom att Du
Välkommen!

gynnar Markan.

GÖTATRÄNGAREN

Organ för Kungl. Göta trängregementes kamratföreningar i Skövde, Göteborg och Malmö

Adress: T 2, Skövde.

Tel. 105 60

Postgiro 95882.

Huvudredaktör och ansvarig utgivare: Kapten GUNNAR R NILSSON

Regements- chefen har ordet

Då jag ser tillbaka på min tjänst som trupp utbildare, är det en sak, som är särskilt frapperande: de värnpliktigas krav på effektivitet i arbetet. Maskning i dess äldre former förekommer knappast längre. Särskilt de äldre värnpliktiga veta väl, vad deras civila arbetstid är värd. Med skäl kräva de också, att den tid, de sätta till i militärtjänst, verkligen blir effektivt utnyttjad. De förband, där utbildningen är effektiv, lämna det kraftigaste bidraget till att skapa och bibehålla försvarsviljan. Förutsättning för ett gott arbetsresultat är lydnad (med förnuft), god anda, ordning och reda samt ett gott humör (utan flabbighet). God utbildning är god omvårdnad om trupp och är väsentligare ting än allsköns teknisk materiel, det må sedan vara atomvapen eller andra påfund. Det är icke alltid nödvändigt att flåsa med i samma takt som "mer gynnade nationer".

Det klankas på ungdomen eller kanske på en del av den. Huvuddelen är emellertid mycket bättre än i min gröna och tyvärr rätt avlägsna ungdom. Detta är utgångsläget. Sedan beror resultatet på vad man gör eller inte gör med ungdomen. Hålles den till arbete, lydnad och ordning samt bibringas en god anda och ett gott humör, finnas förutsättningar för att få ett gott arbetsresultat. Det är nödvändigt att krigsmakten försöker rätta till, vad föräldrar, skola och samhälle icke alltid mäktat. Jag tycker nog att man kan komma ganska långt på den vägen. Efter krigsmakten ta arbetsplatserna och fruarna vid, och de göra minsann ingen dålig fostrargärning.

"Jag går i murbruk, vart jag går" har i övrigt varit melodin det sista året. Regimentets byggnader ha fått en välbehövlig ansiktslyftning. Vi på regementet hoppas, att det mesta skall vara klart till slutet av augusti. Det blir något att visa t ex gamla tidens "anspannare". Läsaren har säkert förstått, att jag syftar på regementets dag den 28. augusti. En önskan

inför den dagen är vackert väder och deltagande av många Götaträngare i församlingen.

B Sawöby

Kungl. Göta trängregemente

55 år i Skövde

Ett kungl. brev den 31 januari 1891 innehöll bestämmelser för kårens uppsättning i enlighet med av inspektören för trängen ingivet förslag. Personaltillsättningen skulle ske successivt, börjande med bataljonschef (major), 2 kaptener av 1. klassen, 1 löjtnant av 1. klassen, 3 underofficerare, 8 korpraler och vicekorpraler, 2 trumpetare samt 53 menige.

Den 16 mars 1891 utnämndes och förordnades majoren i armén Mattson att vara t. f. chef för Göta trängbataljon. Bataljonens uppsättning påbörjades nu vid Marieberg och den 1 april 1891 trädde bataljonens förvaltningsdirektion i verksamhet.

Under våren och sommaren fortskred organisationen så långt att sergeant-, korpral- och rekrytskolor vid såväl trängkompaniet som sjukvårdskompaniet den 1 november kunde igångsättas enligt av chefen för Svea trängbataljon reglerade bestämmelser. Under 1892 utökades staten så att den på hösten omfattade 3 kaptener, 4 löjtnanter, 1 underlöjtnant, 9 underofficerare, 2 distinktionskorpraler, 4 korpraler, 14 vice korpraler, 2 trumpetare och 126 menige, ävensom erforderlig civilmilitär personal. Samma år tilldelades bataljonen 30 stamhästar från Livgardet till häst. Kronprinsens husarregemente samt Svea, Göta och Wendes artilleriregementen.

Sedan förarbetena å Karlsborg avslutats och ett antal byggnader och förläggingsområden ställts till förfogande, avflyttade Göta trängbataljon i maj 1892 till Karlsborg.

Trängbataljonen fick till sitt förfogande östra delen av det 670 m. långa slutvärnet, där förläggning för manskapet samt för en del underofficerare ordnades i de ganska mörka kasernvalven. I dylika ordnades även expeditionslokalerna. En särskild stallbyggnad, innehållande stall, sel- och foderkammare samt två "drängrum" m. m. uppläts för bataljonens egen räkning, ävensom gymnastikapparelj å planen bredvid. Såsom för garnisonen gemensamt exercishus disponerades den förutvarande kyrkbyggnaden.

För officerarna uppfördes mitt emot slutvärnet en särskild befälsbyggnad intill den s. k. östra vällen.

Bataljonens stat upptog till sist en styrka av 23 officerare med vederlikar, 42 underofficerare och 240 manskap ävensom 40

hästar samt var organiserad på bataljonsstab, ett träng- och ett sjukvårdskompani.

Förrådslokaler upplätos och fordons- och sjukvårdsmateriel överlämnades från arméns centrala förråd och depåer.

Sjukvårdsmanskapet beordrades omedelbart till utbildning vid Karlsborgs garnisonssjukhus.

Sommaren 1892 inryckte beväringsskap från III. militärdistriktet.

På slutvärnet var uppförd en överbyggnad av trä, avsedd att vid krigsrustning rivras. Å denna låga och mörka vind ordnades trängbataljonens matsal. Det var så lågt till taket att manskapet kunde hänga sina mössor på krokar i detsamma. Belysningen utgjordes, som överallt annorstädes, av fotogenlampor. Under matsalen lågo kök och proviantmagasin, ganska mörka och ohygieniska. Men fordringarna på bekvämlighet och komfort voro ej så stora denna tid.

Mitt i slutvärnet låg den nya, ståtliga garnisonskyrkan, från vars tak en väldig ljuskrona hängde ned, gjord av bajonetter. I kyrkan ägde för garnisonen gemensamma gudstjänster rum, i vilka familjerna flitigt deltog. Den byggnad, som numera inrymmer officersmännen, var vid denna tid fästningshotell med officers- och underofficersmässar samt matsal och kafé för gäster å nedre botten. I hotellets matsal åto officersvolontärerna och de "studentbeväringar", som ej föredrogo kronans mat. Å övre våningen lågo resanderum samt bonnörssal för garnisonen.

Tjänsten förlöpte efter noggrant utformade program. Revoljen gick kl. 5.00. Vid rykten skulle allt befäl, från dagbefäl och stallofficerare samt nedåt, vara närvarande. Sabel bars av officerare och underofficerare vid alla övningar. Morgon- och aftonkorum förrättades under dagoffice-rens befäl gemensamt för bataljonen. Uppställningsplats var planen framför slutvärnet, som då för tiden var ett enda sandhav, där vid blåst sanden yrde vida omkring. Numera är sanden bunden av gräsmattor och vackra planteringar. Efter korum togo kompanicheferna emot sina kompanier och en minutlös visitation av putsen vidtog. Gud nåde den, som ej blankborstat grenskinet, svärtat sabelkopplet med "Nubian" eller triplat och polerat sabelbaljan. Vid den kroppsliga hygienien flästes däremot mindre avseende. Om visitation av dylik undantagsvis före-

kom, kunde man ej sällan upptäcka beväringar, som hade ända till 4—5 skjortor på sig, anlagda i kronologisk ordning. Anspannskörning, ridning och exercis ägde i regel rum på det övningsfält söder om fästningen, som gemenligen benämndes "lusharpan", eller ock i skogen söder därom. Här lågo även garnisonens och infanterivolontärskolans skjutbanor med skottriktning mot Vättern. När fältskjutningar småningom infördes, ägde de i allmänhet rum på Hammarnäset, en halv mil norr om fästningen.

Den egentliga "stramexercisen" försiggick ofta på planen framför slutvärn där kompanicheferna från sina expeditioner kunde låta sina argusögon spela över halvsektioner, sektioner och "avdelningar", om de ej undantagsvis någon gång själva täcktes föra befälet.

Fälttjänst i våra dagars bemärkelse förekom sparsamt. Det ringa hästantalet och de små anlagen till hästlejdning gjorde att vid fältmarscher större delen av trängkompaniet måste marschera till fots i kön av den lilla fordonskolonnen. Såsom exercisfordon användes packvagn m/52 eller m/71 och fältsmedjevagn m/56, samtliga avbröstningsfordon. Även vid sjukvårdskompaniet voro packvagnarna av avbröstningsmodell.

Exercis till fots med sabel övades flitigt för stammanskapet, vilket även var beväpnat med sabel, och ej karbin, på vak.

Major Mattson fick icke länge utöva sitt befäl. Våren 1893 angreps han av en häftig sjukdom, som snart ändade hans liv. Han efterträddes den 17 mars 1893 av den från Västgöta regemente utgångne kaptenen I. A. Virgin, som förordnades till major och bataljonschef. Major Virgin, som för övrigt var fader till generalmajor Eric Virgin, kvarstod endast 1½ år såsom bataljonschef, enär han den 1 oktober 1894 befordrades till överstelöjtnant och chef för den nyuppsatta Wendes trängbataljon.

Efter överstelöjtnant Virgin blev den 1 oktober 1894 majoren Svante Falk chef för Göta trängbataljon, ett befäl, som han utövade ända till julen 1908, således i mer än 14 år.

Kom så 1901 års märkliga härordningsbeslut, som medförde uppsättandet av ytterligare två nya trängkårer.

Göta trängbataljon blev 1902 Första Göta trängkår och bataljonens kader ökades med 1 kapten, 1 löjtnant, 1 under-

löjtnant, 3 fanjunkare, 1 distinktionskorporal, 1 gevärshantverkarkorporal, 3 hovslagare och 1 förrådsvaktmästare, men minskades med 6 sergeanter, 3 korporaler, 16 vicekorporaler och 3 volontärer. Dessutom tillkommo vid varje trängkår 2 beställningar för officersvolontärer i samband med beslutet, att officerskårerna skulle rekryteras med egna volontärer och icke, såsom dithills, genom transport från andra vapenslag.

Beträffande organisationen innebar riksdagsbeslutet även tillkomsten av ytterligare ett trängkompani vid varje kår, i samband varmed värnpliktskontingenten ökades. Stamhäftantalet ökades till 54, förutom kårchefens egen tjänstehäst.

Den för Första Göta trängkår märklite nyheten var emellertid, att kåren skulle lämna Karlsborg och ett nytt, tidsenligt kasernetablisement skulle uppföras i Skövde. Beslutet om ändrad förläggning hade föregåtts av ingående undersökningar i alternativa förslag.

De tre slutliga förslagen stannade vid Alingsås, Falköping och Skövde. Alla tre städerna ställde för kronan förmånliga villkor i utsikt. Inom officerskåren voro sympatierna stora för det vackra Alingsås, där man drömde sig en idyllisk förläggning vid Mjörns stränder. Men dåvarande tränginspektören, general Ericson, förordade energiskt Skövde. Självt gammal Skövde- och Axvalls-bo framhöll han stadens centrala läge, militära koncentration och goda järnvägsförbindelser. Och så blev även riksdagens beslut.

Redan år 1902 voro förhandlingarna med Skövde stad om markförvärv klara, och på den norr om staden belägna lägenheten Alfhemns område, intill stambanan och Karlsborgs-järnvägen, påbörjades samma byggnadsarbetena. Undan för undan reste sig kanslihus, kasern, underofficersbyggnad, köksinrättnings- och matsalsbyggnad, exercishus, ridhus, stamstall, verkstadsbyggnad, sjukstall, vagnbodar,intendenturförråd, hovsmedja och diverse ekonomibyggnader i höjden. Alfhemns ursprungliga manbyggnad blev förvaltarbostad. Marken kring kasernområdet var genomsyrad av talrika från Billingberget kommande vattenstråk, varför kaserngårdens planering blev ett arbete, som tog ett par årtionden i anspråk.

Den 26 september 1905 ställde Göta trängkår — namnförändringen hade anbefallts 1904 — för sista gången upp på borggården framför slutvärnet. Med musikkåren i spetsen drog kåren ut mot nya öden. Vapenbröderna, Karlsborgs artillerikår och Göta ingenjörkår, paraderade till avsked.

Förbi infanterivolontärskolans grönskande idyll, över Klevabergets branter,

längs Örlens leende stränder gick marschen. Efter två nattkvarter ryckte kåren den 28 september in på kaserngården i Skövde. Här mötte arméfördelningschefen, generalmajor Nordenskjöld, med stab och hälsade kåren välkommen till sin nya förläggning. Kårchefen uppläste stab och kompanier och man ordnade till första natten i det nya hemmet.

Vid jultiden 1908 avgick överste Falk, 63-årig, ur aktiv tjänst. Han efterlämnade minnet av en rättskaffens krigsman.

Efterträdare blev majoren, sedermera översten Eduard Kraak, som samtidigt avgick från chefskapet för Norrlands trängkår. Överste Kraak var en knekt av gamla stammen. Utpräglad hästkarl, god ryttare och skicklig körkarl skapade han inom kort en stam av skickliga ryttare och kuskar och nedlade ett energiskt arbete för danandet av fältdugliga anspanssforband. Under sin långa tjänstetid vid Norrlands trängkår hade han varit en av arméns föregångsmän vid organiserandet såväl av en fältmässig körutbildning som av en metodisk vinterutbildning.

Kraak var av utpräglad praktisk läggning och nedlade även mycken omsorg på etablisementets förbättring och försköning. Mycket ivrade han för personalens, icke minst manskapets trevnad. Mot sina underlydande var han barsk och fordrande, men under den sträva ytan klappade ett varmt hjärta. Med obestridd auktoritet och icke så litet originalitet förde han sitt befäl i 10 år.

Överste Kraak efterträddes av överstelöjtnanten, sedermera översten R. T. Berg, likaså nedtransporterad från Norrlands trängkår. Under hans tid påbörjades kårens motorisering, om ock i blygsam omfattning.

Då överste Berg i augusti 1924, avgick med pension, efterträddes han av överstelöjtnanten K. E. Erhardt, även han förutvarande chef för Norrlands trängkår.

Överstelöjtnant Erhardt fick snart det ingalunda behagliga uppdraget att förbereda de personalminskningar, som blevo en följd av 1925 års försvarsbeslut och som bl a inneburo överflyttning till övergångsstat av ett antal officerare och underofficerare.

Under hans cheftid genomfördes även, år 1926, 2. trängkompaniets omdaning till bilkompani, i samband varmed ett nytt, mindre bilgarage uppfördes på kaserngården.

Överstelöjtnant Erhardt avgick ur aktiv tjänst med utgången av 1927. Chefskapet övertogs nu av majoren G. A. Smith, förutvarande chef för Svea trängkår i Örebro.

År 1931 den 21 mars firades Göta träng-

kårs 40-åriga tillvaro med en stämmingsfull minnesfest. Ett stort antal förutvarande officerare och underofficerare hade svarat på kallelsen och en mängd telegrafiska hälsningar ingick, vittnande om minnesgod tillgivenhet för den gamla bataljonen. Minnesfesten avhölls i exercishuset, gemensam middag intogs i manskapetsmatsalen och kvällen firades av de olika personalkategorierna i respektive mässar.

Hösten 1934 återtransporterades överstelöjtnant Smith till Svea trängkår och chefskapet för Göta trängkår övertogs av majoren A. J. F. Holmberg.

År 1935 hade det gått 50 år sedan Trängbataljonen uppsattes och detta firades vid samtliga fyra trängkårer med en jubileumsfest den 1. september. Vid T 2 skedde uppställning på kaserngården, där de samlade gästerna bildade en veteranavdelning på tre kompanier. Därefter företogs utmarsch till Västra fältet, där den egentliga minneshögtidligheten skulle äga rum.

Arméfördelningschefen, generalmajor L. Lilliehöök, yttrade i sitt högtidstal härvid bl a: "Den 1. september 1935 är en stor dag — ja måhända den största och stoltaste hittills — i det svenska trängvapnets historia, alla dess kårer få i dag på Konungens befallning emottaga egna fanor. Vi kunna säkerligen däri utläsa ett nådigt erkännande för det sätt, varpå vapnet hittills löst sina många och betydande uppgifter."

I denna anda fortsattes utbildningsarbetet och under de närmaste årens stora arméfälttjänstövningar deltog trängförbanden i allt större omfattning. Underhållstjänstens problem och svårigheter började alltmer framstå även för de övriga truppslagen. Trängsoldaten, som tidigare kanske i viss mån setts över axeln av den "stridande" soldaten, upptogs i den stora gemenskapen såsom likaberättigad.

Under trycket av de orosmoln, som efter 1935 alltmera började skockas ute i världen, började även hos oss ske en upprustning, vilken så småningom tog sig uttryck i 1942 års försvarsbeslut.

Den 1. oktober 1939 avgick överstelöjtnant Holmberg med pension och efterträddes av överstelöjtnant — från 1941 överste — G. Björck.

Inför hotet av världskriget, som utbröt 1939 och tack vare de nya krigserfarenheter, som framkom bl a beträffande underhållstjänsten, framtvingades erforderliga förändringar i krigsutrustning, organisation och utbildning.

För att underlätta genomförandet av trängförbandens mobilisering utökades fredsorganisationen med ett antal mobiliseringscentraler. Vidare skulle såväl med hänsyn till en framtida mobilisering som

till möjligheterna att under fredstid ordna samövningar mellan trängförband och förband ur andra truppslag ett kompani ur T 2 förläggas inom V. militärområdet i Nora stad. Det sålunda detacherade kompaniet skulle benämnas Göta trängkårs kompani i Nora (T 2 N). Även utbildningsorganisationen fick en väldig ansvällning. Denna skulle omfatta ett anspanns-, ett bil-, fyra sjukvårds- (varav för T 2 del ett, senare två i Nora), skol- och efterutbildningskompanier samt ett yrkes- (kasern)kompani.

För att kunna taga emot det stora antalet värnpliktiga förslog icke på långt när de befintliga förläggningsutrymmena. En ny kasern uppfördes bakom underofficersbostaden och var klar för inflyttning 1942. Redan 1940 hade emellertid ett antal baracker uppförts i manskapsparken, vilka snart döptes till "negerbyn". Ytterligare utrymmen blevo emellertid erforderliga och ännu en kasern byggdes och var klar för inflyttning hösten 1945.

Även övningsterrängen var nu absolut otillräcklig. Genom en överenskommelse med Domänverket 1940 fick kåren disponera Hasslumsskogen som övningsområde, och år 1946 inköptes av Kronan Hasslum-Sörgården, till vilken gård större delen av Hasslumsskogen hörde. Kåren fick nu ganska stora områden, men tyvärr ur utbildningssynpunkt icke idealiska. Hasslum-Sörgården består sålunda av stora öppna fält med lerjord.

För att råda bot på förläggningssvårigheterna under beredskapstiden byggdes ett barackläger vid Karstorp, 4 km norr om Skövde, vilket efter kriget sedermera utvecklades.

I samband med 1942 års försvarsbeslut upphörde den dåvarande tränginspektören 30. september 1942, och efter denna tidpunkt kom den högsta ledningen av trängens liksom övriga underhållstruppers verksamhet att under arméinspektörens handhavas av inspektören för underhållstrupperna.

För likformig utbildning och för att samövningar mellan för underhållstjänsten avsedda förband bättre skulle kunna ske, inlemmades så småningom tyg- och intendenturkompanierna i trängtrupperna. 2. tygkompaniet överfördes sålunda 1948 och 2. intendenturkompaniet i maj 1950 till T 2. Följden blev en än större trängbördighet. För att över huvud taget kunna klara förläggningsfrågorna har sedan 1947 T 2 disponerat först en och sedan två kompanilokaler vid Skaraborgs pansarregemente.

Överste Björcks rika erfarenhet inom stabstjänsten gjorde att han redan 1940 kommenderades till tjänstgöring vid försvarsstaben. Major Unge blev från hösten 1940 t.f. chef för kåren. 1. oktober 1942

utnämndes han till överste och chef. Det var sålunda bl a under de påkostade beredskapsåren med trängvapnets kvalitativa och kvantitativa utveckling, som överste Unge ledde kårens öden. Det var också han som fick tygla de svårigheter, som uppkom under de närmaste efterkrigsåren. Den 1. juni 1948 avgick överste Unge för att tillträda befattningen som byråchef vid Försvarets Sjukvårdsstyrelse. Han efterträddes av överste S. Camitz.

Kåren hade nu svällt ut så mycket, att den i storlek var fullt jämbördig med våra regementen. En namnförändring blev också aktuell från kår till regemente.

I början diskuterades förslaget att trängkåren skulle omdöpas till underhållsregementet. Men det väckte en storm av ovilja att det gamla och numera i armén aktade trängnamnet skulle försvinna.

Icke minst chefen för armén var en förespråkare för trängnamnets bibehållande.

I anledning av att kåren fr o m 1. juli 1949 övergick till trängregemente sände arméchefen, generallöjtnanten C A Ehrensvärd, följande hälsning:

"Till den 1. juli, då Kungl. Göta trängkår övergår till trängregemente sänder jag regementet min hälsning, viss om att personalen är tillfreds över att trängnamnet, med alla dess goda traditioner, kommer att bibehållas".

Så hade den lilla trängkåren om tre kompanier, som år 1905 drog in i Skövde, blivit ett regemente om elva kompanier.

Under hela 50-talet följde ett till- och ombyggnadsskede av regementet. Överste Sandberg, som 1952 efterträdde överste Camitz, när denne avgick med pension, insåg vikten av att disponera alla tillgängliga utrymmen för utbildning och förläggning.

En generalplan för tillbyggnad gjordes upp, vilken i stort sett skulle innebära att regementet skulle tillföras ytterligare minst två kaserner. Generalplanen har ännu icke lett till något resultat. Däremot har större delen av befintliga byggnader helt eller delvis blivit ombyggda.

En gammal Götaträngare från början på 30-talet skulle inte känna igen mycket av sin forna trängkår.

Sålunda har manskaps- och underofficersparkerna ockuperats av kaserner, och den sista "vilsamma" platsen, officersparken fått lämna plats för en modern korthållsbana. A-stallet är sedan i höstas helt ombyggt och inrymmer i övervåningen (företvarande stallvind) moderna lektionssalar, och i bottenvåningen ett centralt av- och utrustningsförråd för tygmateriel.

Ridhuset är sedan flera år tillbaka ombyggt till modern övningshall och gamla gymnastiksalen är ombyggd så att den kan tjäna som samlingslokal med scenuppträdande och har under de senaste åren utgjort en samlingspunkt för både det unga och gamla Skövde vid dans- och teater-tillställningar.

Garnisonsjukhuset har för länge sedan lämnat T 2 och byggnaden står nu ombyggd till modern kompanilokal, sjukavdelning och tandpoliklinik och inrymmer dessutom i sin bottenvåning regementets mobiliseringsavdelning med sina båda detaljer, mobiliserings- och personaldetaljerna.

Gamla underofficersbostaden har för länge sedan sett sina sista hyresgäster ryggen. Byggnaden som sådan är omgjord till läroverksbyggnad, vilken helt disponeras av arméns underhållsskola. Gamla kasernen från 1905 står i höst helt nyrenoverad från källare till tak.

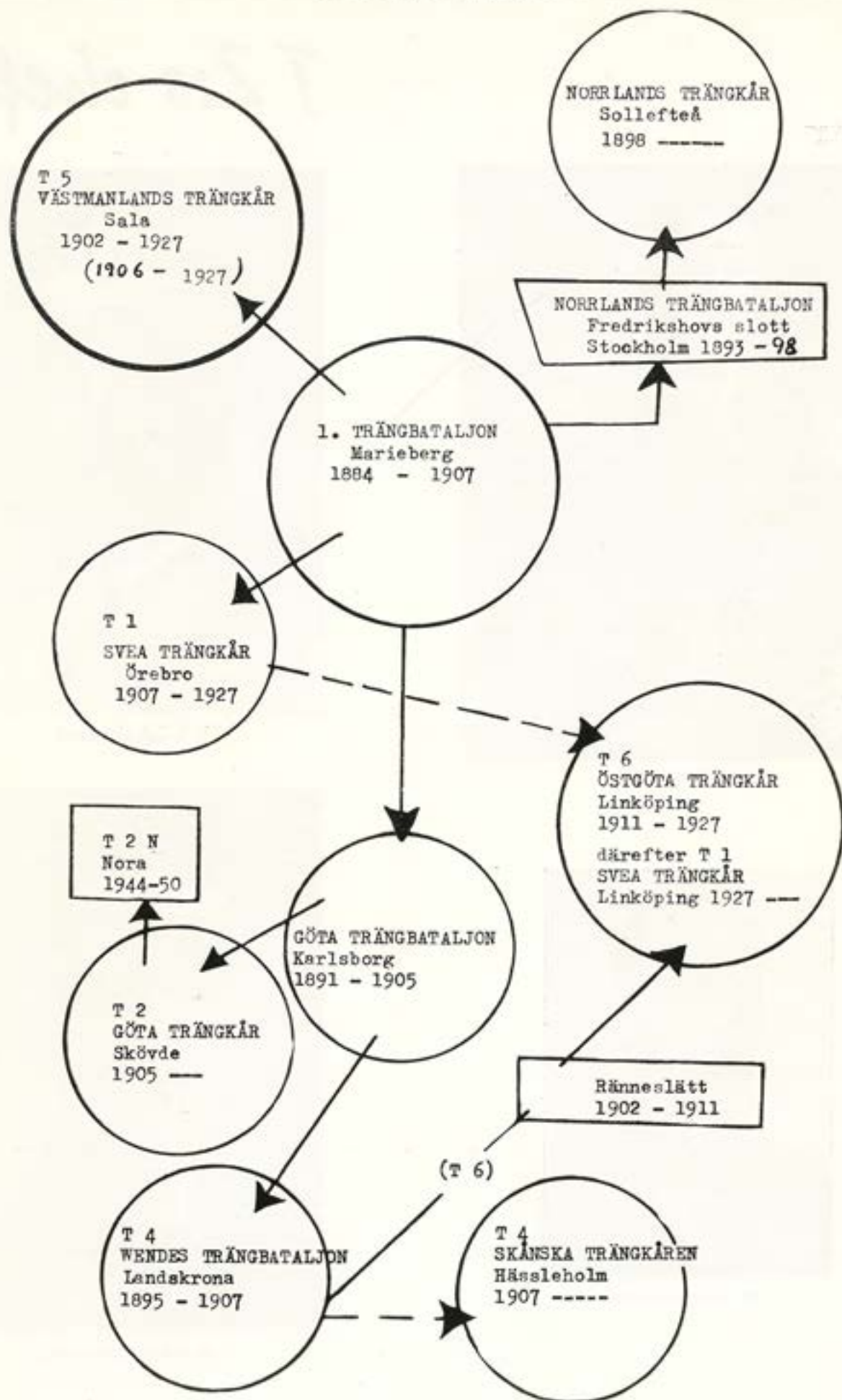
Genom att gamla kasernvinden har blivit omändrad till lokal för ett kompani, äger regementet i denna byggnad till hösten fyra moderna — kanske de modernaste som ett militäretablisement kan uppvisa — kompanilokaler, vilka ställer mycket högt ställda krav på hygien och komfort.

Men det har inte bara byggts. Det har också rivits.

Baracker, uthusbyggnader m m, som uppfördes under kriget, utgjorde på intet sätt något förakönande inslag på etablissemetet. Dessa "påbyggnader" har rivits och bortforslats, och etablissemetet har därför kommit att återgå till den från fordom gällande planeringen, fri från träkåkar av varierande kvalitet och utseende. Mycket återstår än att göra för regementet som sådant skall rymmas i egna lokaler.

Generalplanen omfattar som förut nämnts ytterligare minst två kaserner, men dessutom ny matsalsbyggnad, inrymmande underofficersmäss och marketenteri, samt, sist och inte minst betydelsefullt, nytt garageområde med moderna och ändamålsenliga lokaler för tvättning, rengöring och reparation av motorfordon, ett oavvisligt krav från ett företag, som dock har cirka 500 motorfordon i gång praktiskt taget året runt.

Den nuvarande regementschefen har med hänsyn till den kraft han nedlagt i ombyggnadsarbetet vid T 2 redan dokumenterat sig som T 2:s hittills störste byggherre och det skulle bereda honom en stor tillfredsställelse, om han, innan han lämnar T 2, får se en del av sin uppgörda generalplan förverkligad.

T Z:s chefer

S. Falk 1894—1908

E. Kraak 1908—1918

Th. Berg 1918—1924

K. Erhardt 1924—1927

från år 1905

G. A. Smith 1927—1934

A. J. F. Holmberg 1934—1939

K. G. Björck 1939—1942

Th. Unge 1942—1948

S. Camitz 1948—1952

B. Sandberg 1952—

Nytt - som intresserar både gammal och ung

När medlemmar av Kamratföreningen träffas, tala de ofta inte samma språk. En del av de äldre röra sig med uttryck såsom "Stora trängen" och "Truppträng", och vi, medelålders, tala om "Fördelningsträngen och tränggruppstaber", medan de unga berättar om en nyligen genomgången repetitionsövning vid en "Brigadunderhållsbataljon".

Detta säger oss icke blott, att "kärt barn har många namn" utan även att vi alla ha intresse av att veta, hur trängtjänsten är organiserad idag, hur den såg ut för 25 år sedan och hur det var vid sekelskiftet — såväl i fred som i krig.

Som "modell" för det svenska trängväsendet stod på 1880-talet det tyska, såväl vad avser fredsorganisation, krigsorganisation, klädsel och annan utrustning. Sedan 1850—51 hade man i Tyskland trängkårer, där utbildningen bedrevs och där krigsmaterielen låg upplagd. Under kriget mot Österrike och Danmark på 1860-talet men alldeles särskilt under fransk-tyska kriget 1870—71 prövades krigsorganisationen. Som tyskarna vann kriget, är det naturligt att den 1875 tillsatta s. k. "trängkommittén" i Sverige tog den tyska som "modell". Kompaniechefen vid en preussisk "Train-Bataillon" var givetvis beriden och titulerades "Rittmeister". En bild av en tysk "Rittmeister" bifogas här nedan. Huvudbonaden blev — även inom det tyska trängväsendet — senare ändrad och överensstämmer med vår hjälm med svart plym. (m/86)

Alla erinra vi oss, hur en trängkår var organiserad i fred. Vi erinra oss, att 1. och 2. kompanierna var trängkompanier och att det 3. kompaniet utbildade sjukvårdssoldater. Vad som vi kanske inte komma ihåg, är, att 2. kompaniet blev ett bilkompani — först år 1926 (!) och då vid T 6 i Linköping. Sedan följde samma modernisering vid de andra kårerna. Sedan tygtrupper och intendenturtrupper utbildas hos oss, ha trängkårer från 11/7 1949 blivit trängregementen omfattande 9—10 utbildningskompanier. Ja, trängens fredsorganisation har vuxit så, att man inte rymmer i eget etablissemang utan måste förlägga utbildningskompanier hos närliggande truppförband. Hur de olika trängregementena vuxit fram från den ursprungliga "1. trängbataljonen på

En så'n här Rittmeister kunde föra befäl över ett trängkompani vid en preussisk trängbataljon.

Marieberg", framgår av en skiss på annan plats här invid.

Fältorganisationen

har givetvis undergått stora förändringar sedan 1884. Under slutet på 1800-talet existerade begreppen "Truppträngen" och "Stora trängen". Sistnämnda uppdelades i "Ammunitionskolonnerna", vilka mobili-

serades av artilleriet och "Allmänna trängen", vilken mobiliserades av trängkårer. Vid anmarsch i fiendens närhet grupperades trängförbanden i en 1:a och en 2:a "echelon", varvid artilleristen förde befäl över den första och en trängofficer över den andra. Huruvida detta system var bra, är svårt att säga, eftersom det aldrig behövde tillämpas under ett verkligt krig.

1928 års Förslag till Fälttjänstreglemente införde "Fördelningsträngen", vilken organisation gällde fram till och under helberedskapen, dvs. under närmare 20 år. Ett nytt Fältreglemente (FR) såg dagens ljus 1938 med ty åtföljande ändringar och tillägg.

Den stora förändringen kom dock 1952, då ett nytt Arméreglemente ersatte det gamla FR och anbefalldes "Brigadorganisationen". En fördelningsträng upplöstes sålunda i tre "brigadunderhållsgrupper" även benämnda "Brigadunderhållsbataljoner". Det är den organisationen i fält, som gäller nu, vid 75-årsjubileet.

I stort kanske man kan säga, att kärt barn har många namn: flyttande sjukhus, flyttande hästdepoter, flyttande slakteri och bageri och ammunitionskolonnerna fanns inte bara i 1890-talets reglementen utan finns alltså idag — fast under andra benämningar.

En icke oväsentlig förändring utvisa de nya reglementena i förhållande till de gamla. De nya äro illustrerade. Förr hade soldatinstruktionen på sin höjd en bild av HM Konungen och Lilla eller Stora riksvapnet. Det övriga var text.

(Forts. sid. 23)

Så här såg några aspiranter ut 1929.

Hur det var 1905...

Kapten G. Augustsson

Trängbat framför slutvärnet Karlsborg 1900.

Göta trängkårs offkar 1911. I mitten arméfördelningschefen, generallöjtnant Nordenskjöld.

Anteckningarna här nedan ha väl knappast något intresse för T 2 av idag, men likafullt har jag efter anmodan skrivit ned några hågkomster från mina lyckliga ungdomsår på Karlsborgs fästning.

Från år 1905, som var T 2:s sista år med Karlsborgs fästning som förläggningssort, och flyttning till Skövde ägde rum, vill jag berätta några minnen.

Alltså är jag åter på Karlsborgs fästning. Fret var mitt 3. tjänsteår och gick kanske kan säga i unionskrisens med Norge tecken.

Spänningen inför ett eventuellt krig med detta land var givetvis stark inom fästningen. För T 2:s del frågade vi oss också skall vi få flytta till Skövde eller skola vi draga ut i krig. Då denna lilla epistel skulle omfatta själva flyttningen och denna skedde genom landsvägsmarsch, vill jag utöver denna berätta för dagens T 2:are om ett par krävande marscher T 2 kunde utföra på den tiden. På våren år 1905 i början av mars månad anbefalldes T 2 genom gå att utföra en längre marsch om 10 dagar med hästar och fordon samt en sjukvårdstropp.

Truppen bestod av kårens hela stamtrupp.

Hästarna voro dels T 2:s egna stamhästar, dels inledda. Fordonen voro reglementerade och utskrivna hjuldon. Chef var kaptenen Racquette med löjtnanterna

Atterling och Hammarström som subalternier. Kompaniadjutant var dåvarande fanj Sandén samt sergeanterna Otto Johansson och Rahlén. Två nattmarscher skulle utföras. Marschen gick Karlsborg — Undenäs — Halna — Ullervad (Mariestad) — Kinnekulle — Lidköping — Saleby — Skara — Våmb (Skövde — Karlsborg). Väglaget vid avmarschen var rätt bra, något snö, men efter ett par dagars marsch inträdde tjällossning, då vägarna blevo djupa, delvis bottenlösa.

Första nattmarschen Ullervad — Timmersdala — övre Klyftamon — Holmestad — Forshem — Gössäter (50 km) blev den mest krävande, särskilt för draghästarna (fordonen lastade till fältvikt) samt för sjukvårdstroppen, som marscherade till fots med packning och bårdelar. Nattmarschen ansågs vara en god prestation, men det skulle bli värre. Töväder och tjällossning satte in på allvar. Marschen från Lidköping till Skara över Saleby (där vår äldsta kyrkklocka finnes) blev ett inferno på de nu bottenlösa djupa vägarna. Här blev det också kvälls-nattövning, tågmarschen övergick till krigsmarsch med stridsövningar vid broövergångarna över Flån. Här inspekterades förbandet av arméfördelningschefen general Nordenskjöld. Dagens och kvällens marsch och övningar voro krävande, men efter dagsmarschens slut fingo vi också lön för mödan. Vår praktige fanjunkare hade ordnat en utmärkt förläggning, varmt och bra kvarter. Men först och

främst skulle våra fyrfotade vänner hästarna skötas. Följande dag som var söndag och vilodag fingo hästarna en välförtjänt vila med den noggrannaste vård de så väl behövde. (Det var då hästen stod i hög-sätet).

Truppen förplägades rikligt, färskt fårkött, och kunde nu torka och sköta sin utrustning. Marschen fortsätter över Varnhem—Billingen till Våmb (Persberg). Nattkvarter. Här blev fm anslagen till noggrann hästbesiktning av batvet Sandberg och förberedelser för sista etappen nattmarsch Våmb — Skövde — Karlsborg 52 km.

För att spara de hårt ansträngda hästarna anbefalldes marsch till fots för all personal såväl ryttare som kuskar, vilket ofta skett under denna marsch. Efter kortare raster gjordes en längre rast vid Fagersanna. Hästarna utfodrades och truppen utspisades med frukost bestående av gröna ärter och sill (stående frukostmål vid denna tid). Här mötte också kårchefen, överste Falk, sina uttröttade mannar kontrollerande utfodring och utspisning. Marschen fortsatte och i gryningen marscherade förbandet in genom Götiska valvet.

Efter omsorgsfull häst- och vapenvård fingo vi vila återstoden av dagen och följande natt. Denna 30-milamarsch i tjällossning med till fältvikt lastade fordon och till häst och fots står alltjämt levande, men så var nog denna marsch den här-

daste jag deltagit uti under min långa militära tjänstetid.

Men det var om uppbrottet från Karlsborgs fästning jag skulle tala. Varför jag beskrivit ovanstående marsch är endast för att jag påminner mej om att vid avtäckningen av minnesstenen på Karlsborg för fem år sedan talades om att T 2 av idag kunde förflytta sig Skövde—Karlsborg på två timmar då T 2 för 55 år sedan behövde 2 dygn för samma sträcka. Obs. då gjorde T 2 marschen till fots till häst och med hästanspända fordon. T 2 har också, se ovan, gjort marschen Våmb — Skövde — Karlsborg på en natt. I Skövde hade byggts ett nytt kasern-etablissemang (uppfört åren 1902—1905) för T 2, som stod färdigt hösten 1905. Förflyttningen krävde givetvis vissa förberedelser. Tyngsta lasset härav bar, i mitt tyckte, kårens förrådsförvaltare förv Pettersson, vilken skulle ordna med alla transporter av kårens redan då stora förråd av olika slag, för vilka han på den tiden var ensam uppborädsman. Materielen fördes huvudsakligen på järnväg. En del transporter gick dock landsvägsledes och utfördes såsom övningsmarscher.

För mitt vidkommande deltog jag endast i en sådan transport. Den gällde ett fält-sjukhus med utrustning, reglementerade fordon. Marschen anträdde tidigt på morgonen från Karlsborgs fästning. Under-tecknad var då korpral, var beriden och hade det stora förtroendet rida kårchefens ena tjänstehäst Frej, en skälmaktig unghäst. Vädrer var vackert, det var ju sommar och marschen gick raskt undan. Efter ett par raster för vattning och utfodring voro vi snart i Skövde. Efter framkomstens ställdes materielen i förråd, hästvård och utspisning följde samt ett par timmars rast. Återmarschen låg rum samma dag. Sadlar för kuskarna hade medförts, hela styrkan var således beriden, förande den ene av draghästarna som handhäst. Växling skedde givetvis med draghästarna från rid- till handhäst. Återkomst till fästningen sent om kvällen. Jämförd med vårvintermarschen var denna 10-milamarsch rena nöjesfärden, och jag beundrade överstens livliga häst, som var lika pigg vid återkomsten som vid marschens början.

Så äro vi framme vid den 26. september år 1905, dagen för T 2:s uppbrott från Karlsborgs fästning. Spänningen på fästningen inför pågående Karlstadsförhandlingarna var givetvis stark. T 2 ställer för sista gången upp på borggården framför slutvärnet. Kåren formerad på stab och tre kompanier.

Kårchef var då överste S Falk med kaptenen Hugo Härleman som regementskvartermästare. Kompanichefer voro: Kapten

Anspannspluton uppställd på Västra fältet, Skövde.

Palm 1. komp, kapten Raquette 2. komp, och kapten Tham 3. komp, Tygoff kapten Crafoord. Kårchefen på sin livliga Frej, som dagen till ära stod mera på två än fyra ben, hälsar sina kompanier, utbringa leve för Karlsborg, ger förutsättning för övningar under marschen samt anbefaller marsch västerut.

Men T 2 kunde dock ej avmarschera med hedern helt i behåll. Ett sorgligt intermezzo utspelades. Kamratskapet på den tiden regementena emellan var inte alltid den bästa. Slagsmål förekom emellan förbanden emellan. Så ock kvällen före avmarschen. En trängvk hade en uppgörelse med några artillerister. Till kårchefens stora förtret kommer artregementets dagofficer, åtföljd av tre väl omplåstrade artillerister och erhöilo tillstånd passera fronten av T 2 för att söka utpeka slagskämpan. Den skyldige upptäcktes och fick senare i arresten sona sin stridslust.

Med musikkåren i spetsen anträdde nu marschen. Garnisonens trupper, art och ing skyltrade och musikkårens spelade och T 2 drog för sista gången genom Götiska valvet.

Detta om själva avmarschen. T 2 hade då regementsmöte med rätt mycket folk (vpl) i tjänst. Hästantalet var ringa, stamhästbeståndet var ej fyllt mera än till ena hälften (ett 30-tal) gick åt som ridhästar för befälet, och de inledda draghästarna voro ej heller så många. Större delen av manskapet marscherade således till fots. Under-tecknad sektionchef vid fottrupp gick således till fots till Skövde. Marschen gick över Mölltorp — Fagersanna (nattkvarter) — Tibro — Sventorp (nattkvarter) — Skövde. Under marschen övningar

i bevakningstjänst och posttjänst. De vpl, som ej hunnit bli marschtränade, ledo svårt av fotskador, men för övrigt skötte sig manskapet väl. Truppen väckte givetvis stor uppmärksamhet. Befolkningen utefter vägen trodde vi voro på marsch mot Norge och att krig skulle bryta ut. På fm tredje dagen var T 2 framme i det nya etablissemetet. Militär-befälhavaren med stab hälsade välkommen.

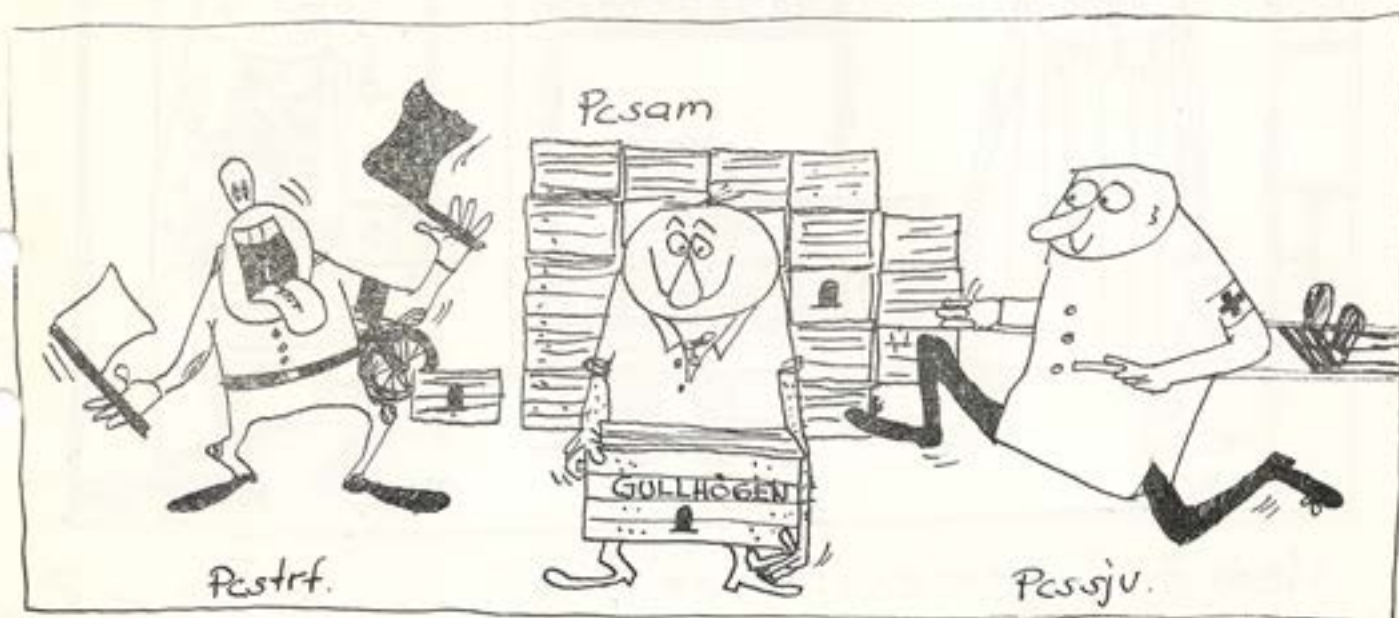
Detta var några anteckningar från mina ungdomsår på Karlsborgs fästning, från vilken plats jag har så många minnen. Emellanåt dyker namn upp på personer jag mött på Karlsborg. Så just nu. I tidningarna har jag sett att en karlsborgare från min tid, fru Stålfors, maka till min första kompanichef, gått ur tiden 91 år gammal. Detta väckte givetvis hägkomsterna därifrån till liv och inflikar ett par ord om detta ryttarpar. Kapten Stålfors, fästningens stallmästare på sin tid, var åren 1902—1904 min kompanichef. Han var en synnerligen sträng och fordrande officer, som tog en faderlig vård om sitt folk, särskilt om oss rekryter. Vid revej stod han ofta i förläggningen och övervakade morgonupprop, morgontoalett och utspisning av morgonkaffe med franakt bröd, som utdelades i förläggningen eller stallarna. Han avgick med pension år 1904.

Fru Stålfors, den nyligen bortgångna, som var skicklig ryttarinna, hade egen häst Camilla. Ridande i damsadel och med sitt vackra guldgula hår utslaget följde hon ofta sin make den stränge kompanichefen under övningarna.

Och hur är det 1966...

- Sagan om säcken -

Text och ill. av korpral Walther Ruth

Grabbar!... idag kommer dom nya...!

Man ser dem komma i en lång, lång rad. Ut från förrådets gula väggar stappas säck efter säck, till bristningsgränsen fyllda, knöliga och avskryvtunga, på sviktande, stappande ben. Säckarna rultar över kaserngården. Tio meter i taget. Sedan vill säcken liksom inte mer. Tyngdpunkten har av någon outgrundlig anledning förskjutits till benens nackdel. Dessa ben! Det enda de har gemensamt är den pressade gången och en och samma oförmåga att bemästra säcken.

Åskådaren finner ett stort nöje i att betrakta "Säckmonstrens" parad. Åskådaren minns. Åskådaren är korpral. Åskådaren har själv burit säcken. Hans andra hem i femton månader.

I nästa fas av skådespelet bär benen en annan säck. Den från förrådet nyttagna fältuniformen. Nu har benen allt gemensamt. Hela deras uppenbarelse kan definieras med det enda ordet "säck"! — Åskådaren ser, ler och begrundar. Åskådaren minns. Åskådaren är korpral. Han har med sin "långa erfarenhet" varit med om att sätta hyfs på "säckerna".

Hans minns hur det kändes för ett år sedan, att från studentskivornas ljuvhet bryskt bli förflyttad till denna "säcktillovaro". Hur han de första dagarna sov på en halmsäck, gick som en hörsäck, och

längtade som en tomsäck efter postens gula brevsäck med deltagande brev från "den lilla", "övergivna" i hemstadens drömsäck. Hans minns hur han led av heshet, träningsvärk och skoskav efter första veckans fåfänga försök till högtalning, cirkeltränning och exercis i de kilotunga marschskorna.

Med tiden blev han mer försigkommen. Ibland till och med längtade han efter "säckerna". Första gången var i Brevik, (Gräv!) där alla saknade sovsäcken, men ingen fick använda ens "säckkappan", (ty: "Gräv, tills natten var svart som kolsäcken)...! (Gräv!)

Gräv! Gräv fram gamla minnen. Ös ur minnessläcken fram dina erfarenheter för den nyinryckte. "Kolvslog... nou! — skärning... nou! — stöt... nou! — Gå hårt fram med hans dagdrömmar, så att han får lära sig att bemästra den bistra verkligheten. "Du är korpral, han är ingenting, alltså har du rätt... att minnas och le!

I år är det du som får säga "Gräv!", och han gräver. I år är det du som "glädjande" får tala om för honom hur nyttig terrängbanan är för hans kondition. I år är det du som får väcka honom, när han sömndrucken går ut som post, med eldruskan i näven. (Eller hur, Jalle?) I år är det du, som får leda hans kompletterande skjututbildning.

How nice Jam...

Vem är logementschef!? zzzzzz??

Tvkväll. idagrummet.

Du kommer att kunna se honom i din fantasi slinka in på kondis i Karlskoga, i hela "rymdmansutrustningen" med "skinnpaj" och trafikdamasker. Föreställa dig honom yrvaket, sömrig bakom mörkerkörningsratten, sedan "vägkanten plötsligt försvunnit". Minnas, hur han ser ut, då han stått post en hel dag utan hjälmnät och hgerdamask. (Inte sant Jalle?) Minnas hans duster med "Boxar-Joe" på ÖMF. (De sa la va tjufyra i lådan, va??)

Du kommer att förstå hans drömska skimmer i ögonen när han "till den ändan, på enklaste sätt" påtagit sitt nya, glänsande streck.

I rykande snö, med nyutfädd "tryckkokare" (till slut i alla fall!) bar det i väg till Falun. Vinterutbildning. Skidor och "Stöten" 30° kyla och tö. — Domnarvet. — Pjäxdans på isen. — Efteråt: Ruinerad på brevporto till "den nya" — Falun var förvisso en härlig stad!

Åter till Skövde. Till TV:n i dagrummet. Till hemvanda logement. (Med logementschef!)

Manöver! Blåsig på Västgötaslätten... Hysch! K 3 kommer! Pang! 4 ton knäckebröd i luften. Olympiamedaljör tillfångatagen. Hel jägarpluton förintad, "Håkan" i toppform. T 2 vinner alltid! Gräv!

Slutmanöver. Gräv! Omgruppering! Gräv!

Rekpatrollövning:
Uppgift: Leta upp rekpatrollchefen! Tid 4 tim!

Gräv! Sov inte!! Gräv!! Fi framrycker med pansarförband mot Göta Kanal. Omgruppering!! Kör in bilen! Lasta 50 ton am som inte finns! Gräv! Gräv...!

Ålderklassen muckar! "Deportation till Karlsborg. Stridsskjutning. Träffresultat dåligt, spridning goud!

Våren är här. Kpistvisitation. Skrämmande!! — Det står blommor på befälsrummet! — Korpralerna ser ålderklassen rycka in. Vi ser "säckparaden". Vi ler och känner igen. Om fyra månader skall vi själva åter bära "säcken". Sedan får vi bara minnas.

SKÖVDE EL.-MEK. LINDAREVERKSTAD

Lögegatan 10 Tel. Skövde 123 65

Omlindar och reparerar
alla slags elektriska mo-
torer och apparater.

Ahlstrands

Målerifirma

SKÖVDE

Etablerad 1875

GOD MAT

Propra resanderum
Fullständiga rättigheter
Trädgårdsservering
MUSIK

Järnvägshotellet

SKÖVDE Tel. 165 50

Hågkomster från T. 2 vid 1930-talets början

Kapten P. G. Buchholtz

Överste Smith inspekterar Camitz.

Det kanske kan tyckas förmätet av en, som kom till T 2 först 1931, att berätta "hågkomster". Ej heller är det på något vis meningen att tävla med sådana "bjässar" som fanjunkarna Bladh och Bäck med deras 45-åriga tjänstetid. När under-tecknad kom till T 2 hade dessa redan 17 resp 18 års tjänst. Om man trädde in till dem, så var man lika "karsk" som när man trädde in till kompanichefen själv, och det vill inte säga så värst mycket precis.

Som officersfanjunkare hade jag en kamrat i nuvarande byrådirektören Richard Munthe. Munthes kompanichef hette kapten Jens Falkengren och honom var jag rysligt rädd för. Min kompanichef var Gustaf Ekström och honom "var det räddaste Munthe var för".

Varje kompanichef höll hårt på sina subalternier och underofficerare.

En gång fick jag äran köra kapten Falkengren i hans personbil åt Käpplundahället till. Komna dit befälde Jens Falkengren mig att återgå till 2. kompaniets kasern. Meningen var att jag skulle förflytta mig till fots och lämna bilen hos Falkengren. Men jag missförstod ordern och tog bilen. Döm om mina känslor, då jag, kommen innanför T 2:s grindar,

i backspegeln såg Falkengren komma springande efter bilen! Då hade man gett en hel del för en plats på en annan planet.

Löjtnanterna Sten Ahlrot och Sture Evreus voro ett par oförglömliga subalternier i slutet på 1920-talet. Deras vänskap betydde mycket för en nykomling. På den tiden voro lönerna sådana, att officeren hade att välja mellan att ingå ett förmöget gifte eller också vänta med giftermål till dess han fått kaptenslön. Visserligen stod detta ej föreskrivet som i England och Tyskland, men i praktiken blev det ofta så.

Förlovad kunde man dock bli. Men förlovingar höll inte alltid och då spred sig ibland ett melankoliskt drag över de annars så lustiga subalternerna. Tiden läkte dock såren och på 40-talet återfinna vi båda gifta i Hälsingborg.

En dag på 40-talet skulle Sture Evreus göra en månads tjänst på T 2. Hans bagage anlände den rätta dagen till Skövde, men — var fanns Evreus? Jo, kvällen före hans avresa hade en rullgardin hakat upp sig. Evreus steg upp på en stol för att justera felet, stolen gled undan och själv störtade han genom det stängda fönstret ner på gatan och ljöt döden.

På Göta trängkår fanns under 1920-talets slut även löjtnanterna Agge Enhörning och Jacques E Lamm. Dessa ståtliga dragoner hade fått byta ut den vackra bigeschen mot den sobra, men dock enklare, syrtuten i samband med att 1925 års härordning strukit deras respektive regementen ur rullorna.

Den förstnämnde — Enhörning spred extra glans över kåren, då han 1934 av miljonären Manville inbjöds till USA för att som marskalk närvara vid Folke Bernadottes bröllop med grevinnan Estelle. Det var som om en liten återglans kom även de hemmavarande officerarna till del under dagarna.

Om den sistnämnde — Lamm — har en av hans värnpliktiga — berättat följande. Dåvarande kårchefen hade haft någon erinran mot något på den bilpluton över vilken Lamm förde befälet. Lamm skulle därvid — allt enligt den värnpliktige — ha svarat "att om inte hans vidtagna dispositioner kunde vinna kårchefens godkännande, så vore han — Lamm — beredd att öppna ett eget liknande åkeri på andra sidan gatan".

Adjutant på 3. kompaniet var nuvarande löjtnanten Riste. En gång skulle

kompaniet öva uppe i Norra Vadsbo härad. Det blev badning i Skagern. "När jag visslar i pipan går alla genast upp ur vattnet" hade kapten Ekström befallt.

Stranden var långgrund och många voro långt ute, men när signalen gick vände alla mot land. Alla utom en! Han fortsatte att simma utåt först och sedan inåt som om intet hänt. Kapten Ekström blev fruktansvärt arg, bord och stol beordrades fram och protokoll till krigsrätten skulle avfattas. Det gällde bara att invänta den olydiges återkomst. Plötsligt kommer en löjtnant springande och anmäler "Kapten! Kapten! Det är en civil!"

Detta var en sak, man inte kunde se, så länge karlen var naken.

Att vara kompanichef på 1920-talet var utövat på en viss epok. Kanske berodde det på att volontärerna tillhörde kompaniet och fostrades inom detta. De och underbefälet bildade dess kärna. Centraliserade skolor kom först vid underofficersskolan. En kompanichef var som en kung i eget rike. Han beträdde sitt kompanis korridorer först omkring 0930. Men då var där lika fint, som när en överläkare går rondan! Där fanns ej en skrynkla på ett sängöverdrag, sablar och kandar blistrade, och på expeditionen hälsade adjutanten med uppgift på antalet sjukskrivna och dagens eventuella post.

Dessa ärenden voro snart avklarade, och kompanichefen kunde lämna det övriga i adjutantens erfarna händer, nicka till inkommande subalterner och åter träda ut i solen "på väg att spisa frukost".

Det fanns två givna klockslag för en kompanichef, kl 0800, då han steg till häst och kl 1200, då han tog emot kompaniet. Inspektionen var noggrann — se bild. Skulle — mot förmodan — någon order behöva ges, fanns den skriftlig och uppästes av kompaniadjutanten.

En vacker remont väntade vid A-stallet. Eftermiddagspasset bestod av övningar, ledda av subalternen, och dagen avslutades med rykt! Värnplikstiden var 210 dagar.

Kompanichefernas ålder låg vid 46 år och kompaniadjutanternas ungefär samma.

Det säger sig självt, att det var en fasthet och ett lugn "i toppen", som hade ett välgörande inflytande ända längst bort i "yttersta roten". Att "sticka opp" var nog ingen större idé — och ingen kom på idén heller. (I kompanikorridoren blomnade pelargonier).

Ja, en kompanichef, som i den gamla goda tiden, ja ända fram till 1940, förfogade över en bra kompaniadjutant och en bra subaltern, han var närmast som en kung.

Undra, på att man var glad över utsikten att få bli en sådan. Men känslan

VESTERGYLLEN

HOTELL — FESTVÅNING

Enskilda lokaler för begravningar, middagar, och begravningskaffe, bröllop, högtisdagar o. dyl. Eder middag eller supé arrangerar vi smakfullt och till moderat pris. Kontakta oss!

Innehavare: EVALD SVENSSON. Tel. Skövde 113 60 — 113 61

AB

Hilmer Anderséns

Etabl. 1884

Skövde, tel. 100 34

Länets äldsta rörledningsfirma

NÄR DET GÄLLER

HÅRETS VÅRD

vänd Er med förtroende till

EKMANS HERR & DAMFRISERING

Mariestadsvägen 17 (mitemot Götasalen)

Telefon 157 65

SKÖVDE

BESÖK

Boulognerskogens Restaurant

Lunch kl. 11.00—18.00 — Dagligen — Supé kl. 18.00—22.30

Söndagar gående smörgåsbord kl. 13.00—18.00

VINRÄTTIGHETER KONDITORISERVERING TELEFON 131 93

Beställningar emottages.

av att man blev en monark, den fick man nu kunde bero på. Det var väl bered- egentligen inte på 1940-talet — vad det skapens fel.

Ert Bussen till förfogande

Ett billigt, bekvämt och säkert sätt att resa för grupper, föreningar, företag, skolor och andra sammanslutningar.

Det är bekvämare och billigare än Ni föreställer Er att resa med buss. Kontakta oss och Ni får en säker och erfaren förare med en rymlig buss, inredd för komfort och trivsel, till Er tjänst. Vi hjälper Er också gärna med planeringen av resan, måltider, övernattnings och andra detaljer.

PERMISSIONSRESOR FÖR VÄRNPLIKTIGA!

Linjebuss Resetjänst

RESEAGENT

RESEAGENT

RESEAGENT

RESEAGENT

RESEAGENT

RESEAGENT

RESEAGENT

RESEAGENT

RESEAGENT

RESEAGENT

RESEAGENT

RESEAGENT

RESEAGENT

RESEAGENT

RESEAGENT

RESEAGENT

RESEAGENT

RESEAGENT

RESEAGENT

RESEAGENT

RESEAGENT

RESEAGENT

RESEAGENT

RESEAGENT

RESEAGENT

RESEAGENT

RESEAGENT

RESEAGENT

RESEAGENT

RESEAGENT

RESEAGENT

RESEAGENT

RESEAGENT

RESEAGENT

RESEAGENT

RESEAGENT

RESEAGENT

RESEAGENT

RESEAGENT

RESEAGENT

RESEAGENT

RESEAGENT

RESEAGENT

RESEAGENT

RESEAGENT

RESEAGENT

RESEAGENT

RESEAGENT

Sandtorget 1, Skövde, tel. 145 70, 153 80, 153 81

Assar Anderssons Blomsterhandel

Kungsgatan 11 - Skövde

Telefoner:

Affär 10 217

Bost. 10 328

Klarar Ni felen — så klara vi delen...

BILTILLBEHÖR —
RESERVDELAR

Motor-

Allt Rådhusgatan 2
i Skövde AB

Tel 150 20 - 150 21

Lorentzons Byggnadsvaror

Säljer och levererar:

TRÄVAROR

ohyvlade, hyvlade samt listverk

Telefon växel 106 35

BYGGNADSMATERIAL

såsom papp, plywood, träfiberplattor, mur- och fasadtegel, dräneringsrör, kalk, kalkstenshällar, taktegel. Träimpregneringsmedel

KONSUM - Restaurangen

hälsar Eder välkommen till
GOD MAT I TRIVSAM MILJÖ

SANDTORGET

F:a Motorkyl

Ullbergsgatan 3

Tel. 150 65

SKÖVDE

SPECIALVERKSTAD FÖR BIL- OCH TRAKTORKYLARE

*Reparerar och insätter nya element av i marknaden
förekommande märken.*

SNABB LEVERANS ————— HUMANA PRISER

Har Ni kommit

SÅ HÖGT

Ni vill i Skövde

Varom inte så gör ett besök på
Skid- och Friluftsförbundets fri-
luftsgård

ALPHYDDAN

Mat- och kaffeservering. Härliga
vandringar.

GOTT BORD!

Bordbeställningar mottages
per telefon 110 65.

Skid och friluftsförbundet
FRÄMJANDET

AB

Mauritz Larsson

Tel. 102 88

SKÖVDE

Tel. 110 18

FÄRGER
FERNISSOR
ARTISTMATERIAL
TAPETER
TEKNISKA ARTIKLAR

LINDBERGS

BILSKOLA

VOLVO, OPEL, TAUNUS,
VOLKSWAGEN

KÖRKORTSBOK

Centrumhuset, Skövde

Inneh. fanj. å res.-stat

ERIK LINDBERG

Telefon 111 25

Allriskförsäkrade

KVALITETSUR

i största sortering hos

Stjärnurmakare AHLSTRÖM

Auktoriserad OMEGA- och TISSOT-representant.

Sandtorget

Grundad 1874

Skövde

TILLDELAD URMAKARYRKETS MÄSTARBREV

Glasögon, Kikare

Barometrar

i högsta kvalitet

Specialoptiker

AHLSTRÖM

Sandtorget, Skövde

Grundad 1874

TILLDELAT OPTIKERYRKETS MÄSTARBREV

Filial: Stora Torget 7, Tibro

Färdeman stanna

Kapten J. Alwerud

"Hans namn skall alltid intaga ett utmärkt rum i Svenska krigshistorien, måhända hans enda, ej derföre minsta belöning. Om och huru många hans jemlikar i mod och skicklighet funnos, vet man icke, då de ej fingo tillfälle att visa, att uppenbara sig, utan slumrade, utvecklade, blandade i massan och tillintetgjordes med den. De som här och der framblixtrade blefvo icke heller nog framdragne. Många namn af underbefälet, bland korporaler och soldater, som förtjent att nämnas, äro aldrig uppgifna, utan lemnade åt en glömska, som anklagar det fädernesland för otacksamhet, för hvilket de uppoffrat mödor, lif och lemmar. Och, hvad värre är, denna otacksamhet verkar skadligt på fosterlandsförsvaret i framtiden, hvars underordnade krigare nedstämmas af denna föresyn, i stället för att de borde upplifas af vissheten och öfvertygelsen, det ej heller deras uppoffring för konung och land blifva förgätna i historien, den sanna ärans tempel, äfven om de glömmas med belöningar".

Dessa behjärtansvärda men tungfotade reflexioner finner man i överste Gustaf Adolf Montgomerys år 1842 utgivna skildring av kriget 1808/09. Namnet på den man, som åsyftas, är fanjunkare Jakob Johan Rooth, Ruovesi kompani, Kungl. Björneborgs regemente. Tjänsteförteckning:

Född i Ikalis 1772
 Volontär vid Nylands infanteriregemente 1788
 I fält 1788/90
 Korpral 1795
 Furiir vid Björneborgs regemente 1803
 Sergeant 1807
 I fält i Pommern 1807
 Fanjunkare 1808
 Fänrik samma år
 I fält 1808/09
 Krigsfånge genom kapitulationen i Kalix 1809
 Löjtnants avsked ur Svenska armén 1812
 Guldmedalj för Tapperhet i Fält 1815
 Död i Teisko vid Näsijärvi 1839.

Denna meritlista är hedrande nog men räcker knappast i och för sig till "ett utmärkt rum i Svenska krigshistorien". Han har, som Montgomery indignerat påpekar, många kamrater i den gamla indelta armén från anno 08, vilka kan uppvisa liknande tjänsteförteckningar men ändå lämnats åt

glömskan. Orsaken till att just Rooths namn bevarats åt eftervärlden är det fantastiska privatkrig, som han i juli/augusti 1808 förde mot en hel rysk kår längs Näsijärvivägen från Virdois i norr till Tammerfors i söder — ett företag, som ledde till att en enda svensk pluton tvang generalen Rajevskij med 4.000 man att vika.

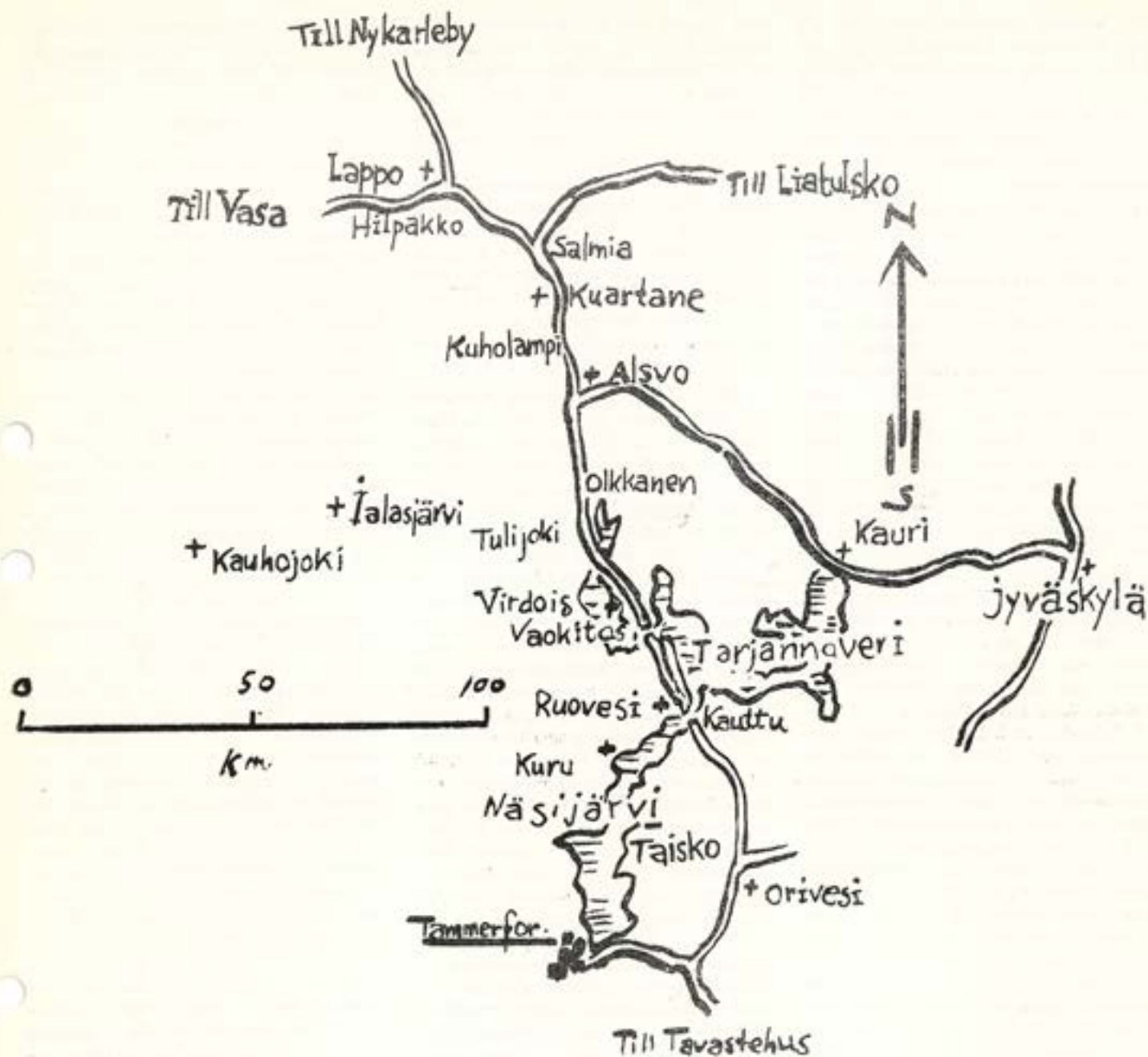
Efter den svenska segern vid Lappo den 14 juli hade fienden, general Rajevskijs kår, retirerat sex mil söderut till Alavo, där en viktig tvärväg utgår österut mot Jyväskylä. Här stannade fienden utan att störas av svensk spaning eller förföljning. Björneborgs-majoren Eek lyckades emellertid utverka tillstånd att organisera viss underhållsbekämpning mot ryssarna. Fanjunkare Rooth på major Eeks bataljon utsågs till chef för företaget, och han fick själv taga ut fyrtio man ur Ruovesi kompani, samtliga väl förtrogna med trakterna kring norra Näsijärvi. Kollegan Karl Johan Spof blev plutonchefs ställföreträdare. Bland underbefälet skulle korpralen Jussi Kortman inom en vecka bli namnkunnig för skrämmande vildhet i strid. Uppgiften bestod i att dolt framrycka söderut förbi den sientliga kåren vid Alavo, fastställa dess gruppering samt bränna det stora livsmedelsmagasinet i Virdois, vars existens man kände till genom rapporter från ortsborna där. Marskalk Klingspor själv lade stor vikt vid förstörandet av upplagen i Virdois; han utlovade 300 Riksdaler Banco i personlig belöning åt Rooth, om han kunde gå i land med uppdraget.

När sommarnattens korta skymning övergick i gryning lördagen den 16 juli 1808 utgick plutonen Rooth. Någon vidlyftigare utrustning besvärade man sig ej med, torrskaffningen bestod av rieska, palvat kött och päimeä/surmjolk i träflaskor, som man fyllde på varefter i torp och ensliga gårdar. En smula tuggtobak och brännvin hade kommissarien avstått, ersättning avsågs ske genom fiendens försorg. De första milen följde man stora landsvägen. Efter en dryg dagsmarsch hade man passerat skjutshällen Hiipakka och Salmis, tagit sig igenom Kuortane kyrkby och hunnit fram till Kuhalampi. Där togs kvarter i ångsladorna. Söndag morgon fortsatte marschen terrängledes. Över myrar och moar, förbi ödsliga torpställen på skogen gjorde man en bukt

runt Alavo. Nu och då mötte man fästningssoldater från Sveaborg på väg mot armén i norr, krigsmän, som trotsade hotet om dödsstraff för att förena sig med sina kämpande kamrater. De fredlösa gav värdefulla upplysningar om fiendens gruppering och läget nere i kyrkbyarna. Natten till måndagen kamperade plutonen under bar himmel mitt i djupa skogen väster om Tulljoki och Olkkonen. Vid middagstiden på måndagen uppnåddes målet för terrängmarschen: Skogsbryna vid Virdois kapell med Vaskivesis glitrande vattenspegel i bakgrunden. På två dygn hade man avverkat 12 mil, delvis genom obanad terräng, genom kärr och sumpmarker över halvmultnade spånge.

Nu gällde det emellertid att se var, som gick att göra åt Virdoismagasinet. En spaningspatrull utsändes. Den återvände med rapport att förrådet, inrymt i ett flertal stall och logar med sockermagasinet som bas, var väl bevakat. Skyddet utgjordes av icke mindre än två kompanier, understödda av ett halvbat-teri. Rooth ansåg det meningslöst att anfälla denna starka betäckning och ställde Operation Virdois på framtiden. Sockenfolket hade redan dagen förut på kyrkbacken hört talas om björneborgs-plutonen på skogen. Tyst och snabbt ställde de nu kyrkbåtar och ekor till Rooths förfogande, och truppen fortsatte genast söderut i båt över Vaskivesis blå vatten.

Nästa dag, tisdagen den 19 juli, kom att ge åtskilligt stoff för krigsdagboken. Vid tolvtiden upptäckte den svenska styrkan på sjön en proviantflottilj bestående av nio kyrkbåtar, alla tungt lastade med mjölsäckar. Några kortare eldstötar från Rooths båtar, skrik och förrivring på de ryska farkosterna, björneborgska sidogevär och knivar i vinande hugg in över relingarna — och mjöltransporten skulle aldrig nå fram till adressaterna: Rajevskijs oroliga kommissarier vid Virdois och Tulljoki. Ungefär samtidigt hade en annan avdelning av plutonen satt eld på bron över Visuvesi sund mellan Tarjannevesi och Vaskivesi. Den 200 alnar långa grå landsvägsbron av trä brann som fnöske och bränderna störtade fräsande ner i sundets vatten. Efter en timme återstod endast de röksvärdade landfästena och stenkistorna. Den svarta, fräna röken drog långsamt bort över granridåerna i norr. Etappförstörarna kunde vara nöjda med sitt dagsverke

Strövkåren Roots operationsområde juli/aug. 1808

och styrde kurs söderut till intill Tarjannevesis skogiga stränder, vars dunkel dölde rodden för obehöriga ögon.

Sent om aftonen, när skymningen sänkte sig över Näsijärvi stråten och dimmorna steg upp, hade björneborgarna hunnit fram till Ruovesifjärden utanför kyrkbyn med samma namn invid bron över Kauttu ström, ett annat viktigt pass på fiendens etappväg mot Tammerfors och Tavastehus. Nu var man i sin egen hemsocken. Många kunde tillbringa resten av natten hemma på soldatörpet hos hustru och barn innan onsdagsprogrammet skulle genomföras. Det blev dramatiskt. Först stacks bron över Kauttu ström i brand. Därmed var fiendens förbindelse-

väg söderut effektivt avskuren på två ställen. Under tiden ringlade en lång rysk trängkolonn norrut från Tammerfors. Den bestod av 75 vagnar lastade med mjöl, bröd och sulläder. Marschmålet var magasinet i Virdois. Forkarlarna var tvångsuppbådade bönder från Orivesi och Tammerfors. Vice länsmannen Sumelius från Orivesi red med i kolonnen, som tolk och rysk kontaktman. Han kände sig illa till mods. Förböndernas tysta förakt slog emot honom, och rykten hade redan sports, att en svensk strövkår gjorde trakterna kring Ruovesi osäkra. I tåten skrittade en rysk major och tjugo dragoner. De lät hästarna gå på långa tyglar och hade inga bekymmer. Man närmade sig nu gårdarna

vid Ruhala, en fjärdingsväg söder om Kauttu sund. Kolonnchefen hann knappast uppfatta rökmolnen, som steg upp över skogen, förrän högsommarhettans tystnad revs sönder av våldsamma eldskurar mot tåten av kolonnen, som blev stående tätt sammanpackad på vägen. Medan Rooth och halva plutonen var sysselsatta vid bron, hade korpral Kortman med den övriga delen ordnat ett försåt vid Ruhala. På ett ögonblick revs den ryske majoren och hans ryttare ursadlarna och gjordes till fångar. Endast en minut hann de ångra, att de givit sig. Med puukkon i hand störtade sig björneborgarna i ursinnigt hat över de avväpnade — en kväljande scen av blodtörst

och vanmäktig dödsångest och så var allt över. De mördade fångarna sparkades ner i diket, och på vagnarna satt kuskarna orörliga med uttryckslösa ansikten. Då Sumelius protesterade mot behandlingen av fångarna, kastade sig Kortman rasan- de över samarbetsmannen och stack ner honom på stället...

Efter dessa hårda slag mot fiendens underhållstjänst kunde plutonen Rooth ej längre räkna med att operera obemärkt. Fördenskull lät Rooth samla ihop alla båtar kring Ruovesifjärdens stränder och förde dem till holmen Soukonsaari ute i sjön. Ön befästes och hit forslades all den materiel, de vapen och livsmedel, som er- övrats. Hit strömmade också frivilliga: väpnade bönder och fästningssoldater, framförallt ur Ånkedrottningens livrege- mente och Jägerhornas regemente. Under loppet av nästa dag organiserades hela styrkan, som nu växt till 200 man. Sjö- expeditioner utsändes åt alla håll på jakt efter nytt rov. Slutligen sände Rooth rapport till armén med anhållan om kraf- tiga förstärkningar. Fredagen den 22 juli kapades en stor mjölskuta utanför Kuru i Näsijärvi två mil norr om Tammerfors. Samma dag bortogs en stor livsmedels- kolonn vid Keuru på landsvägen mitt emellan Alavo och Jyväskylä.

I Rajeviskijs stab i Alavo rådde nu en stämning, som närmade sig panik, och under intryck av de ständigt inströmmande jobsposterna om tagna livsmedelstrans- porter och brända broar förstörde fienden själv det stora etappmagasinet i Virdois, för att det ej skulle falla i partigångarnas händer. Lördagen den 23 juli — en vecka efter Rooths avmarsch från Lappo — höll Rajeviskij stor föredragning i Alavo. Samt- liga regements- och bataljonschefer var beordrade. Anledningen var kort och gott svenska fanjunkaren Rooths förehavanden i den ryska kårens rygg under den för- lutna veckan. Kårchefens bild av läget var dyster. Livsmedelersättning hade ej kunnat äga rum under den sista veckan. Tammerforsvägen var avskuren, inga rap- porttryttare hade kunnat taga sig fram, inga order från ryske arméchefen i södra Finland hade erhållits: Sambandet var brutet. Efter att ha inhämtat regements- chefernas mening, bland dem befann sig även överste Kulneff, befallde Rajeviskij Färdiga till marsch! och söndag morgon tidigt lämnade fienden Alavo och mar- scherade över Keuru mot Jyväskylä. Där- ifrån hoppades generalen kunna föra sitt folk i säkerhet söderut längs Pääjänne- stråten och få kontakt med egna styrkor vid Tavastehus.

Ungefär samtidigt med krigsrådet i Alavo inträffade märkliga ting i Tammer- fors. I ett antal kyrkbåtar hade Rooth med 100 man tagit sig längs södra Näsijärvi

ner till den lilla bruks-staden, där majoren Judenjeff med en svag bataljon ur Petrovregementet dittills tillbragt en behaglig tid 100 verst från den aktuella fronten i Sydösterbotten och nordligaste Satakunda. Förvirrade och skräckslagna befann sig ryssarna plötsligt i strid med en ur tomma intet angripande svensk styrka. Först efter två timmars häftiga gatustrider lyckades Judenjeff få läget under kontroll, men angriparna kögjorde sig skickligt och försvann lika snabbt som de kommit. Genom denna bravad kunde Rooths frikår berömma sig av att bland alla svenska förband ha nått längst söder- ut under motoffensiven sommaren 1808.

Härmed kulminerade Rooths verksam- het. Några dagar senare inträffade läns- man Bergström från Orivesi — förman till den i fiendens tjänst dräpte Sumelius — i Salmis mellan Lappo och Alavo, där arméns förpostställningar befann sig. Bergström framförde Rooths rapport och anhållan om förstärkningar. Marskalk Klingspor blev högeligen belåten med ny- heterna (ändå kände han ej till Rajeviskijs reträtt och kuppen mot Tammerfors), men ansåg sig dock ej kunna avvara mera folk. Fanjunkare Rooth skulle för övrigt ej leverera några bataljer utan fick klara sig bäst han själv gitte. Avslaget på Rooths anhållan motiverades med följande kända ord av marskalken: "Man borde ej rubba den en gång fattade operationsplan och flytta krigsteatern till ett däremot stri- dande ställe!" I väntan på de förstärk- ningar, som alltså ej skulle komma, fort- satte emellertid frikåren Rooth oförtrutet sin etappbeklämning. Fienden hade vid denna tid lokaliserat svenskarnas bas, och den 29 juli sändes Petrovbataljonen un- derstödd av artilleri från Tammerfors till Ruovesi för att definitivt göra slut på partisanverksamheten kring Näsijärvi. Den 30 juli utkämpades ett formligt fält- slag på södra stranden av Kauttu sund. Resultatet blev, att Rooths styrkor i grund besegrade ryssarna, gjorde åtskilliga till fångar, erövrade en kanon och drev de slagna tillbaka mot Tammerfors. De svens- ka partigångarna var fortfarande en tid obestridda herrar över trakten mellan Virdois och Ruovesi. Då inget hördes av från armén, insåg Rooth emellertid, att tiden var inne att avveckla företaget. Från söder nalkades översten Sabanejeff med ett helt regemente för att taga hämnd för nederlaget vid Kauttu och sätta stopp för den serie av överfall och kupper, som frikåren Rooth iscensatt. I början av au- gusti återvände fanjunkare Spof med 50 man och 20 fångar till armén. Några dagar senare lämnade Rooth sin sjörövarborg med huvuddelen av frikåren och gjorde sig oåtkomlig för Sabanejeffs hämnd. Man gick landsvägen tillbaka till Visuvesi,

överföll ett ryskt broreparationskompani och försvann in i de milsvida skogarna åt Jalasjärvi till. Efter två dagar anmälde sig Rooth med 100 man vid sitt regemente, som då stod i Kauhajoki.

Under en månads operationer i fiendens rygg hade fanjunkare Rooth med från början endast en pluton tvingat en fientlig kår av en modern infanteribrigads styrka att vika, väldiga mängder förnödenheter hade snappats bort för motståndaren, den viktiga vägen från Tammerfors mot Lappo, Vasa och Nykarleby hade gjorts ofram- komlig i tre veckor, en överlägsen infan- teritrupp hade besegrats i öppet slag och Tammerfors hade på ett hår när befriats. Allt detta hade kostat den svenska jägar- plutonen 6 man stupade, men till rege- mentet återvände ett fältstarkt kompani i stället för de 40 man, som hade startat kampanjen. En vecka efter sin återkomst erhöill Rooth förordnande som finrik i Björneborgs regemente. Genom general- major Gripenbergs kapitulation i Kalix i mars 1809 gick han i rysk krigsfångenskap men vände åter till sin hembygd efter freds slutet och slog sig ner i Teisko socken på Näsijärvis östra strand halvvägs mellan Ruovesi och Tammerfors. Löjtnants namn, heder och värdighet fick han 1812 vid sitt avsked ur Svenska armén och medaljen för Tapperhet i Fält 1815. Hans gamla fädernesland hade alltså ej glömt bort honom — Montgomerys farhågor på den punkten är oriktiga. Löjtnant Rooth dog först 1839, men hans vapenbroder Spof rycktes bort redan under kriget genom fältsjukan i vinterkvarteret kring Torneå. Björneborgarnas brigadsjukhus var upp- rättat i Vojakkala, en mil norr om Hapa- randa. De döda därifrån begrovs på Frä- kinsaari i Kukkola by i numera glömda massgravar. Troligen vilar han här till- sammans med en eller annan av solda- terna ur den roothaka strövkåren, samman med några av dem, som gav ett inkompe- tent generalitet ett lysande exempel på rätt taktik och stridsanda. Ingen grav- vård, ingen minnessten utmärker på svenska sidan av Torne älv deras och de 2.000 andra fältsjukeoffrens sista läger- plats...

— — —

Hembygden har emellertid ej förglittit sina söner. År 1933, på 125-årsdagen av striden vid Kauttu ström invigdes i Ruovesi ett minnesmärke över den björne- borgska jägarplutonens insatser. Monu- mentet är rest vid södra brofästet vid sidan av den dammiga landsvägen och omges av en berså av björk och syren. Kring stenen står en frisk doft av insjö och ängsblommor. Soldathatten från 1808 är inhuggen i graniten, och den kantigt utformade texten gör ett egendomligt in-

tryck mot bakgrunden av stilla sommarfrid och fredligt 1950-tal:

MATKAMIES PYSÄHDY

Muista esi-isäisi iöitiä
Tässä Kautun vuolteella
Ruoveden ja lähipitäjään miehet
Sekä joukko Porin rykmentistä
Johtajinnan lippumiehet Jaakko Juhana
Rooth
Ja Kaarlo Juho Spoof sekä korpraali
Jussi Kortman
18 30/7 08
Suojellen kotiseutua ja isänmaata
Löivät takaisin n.300 miehisen
Venäläisen sotaväenosaston.

På svenska, ungefärligen:

FÄRDEMAN STANNA

Minns dina fäders bragder
Här vid Kauttu ström
Tillbakaslogo män från Ruovesi och
grannsocknarna
Och trupp ur Björneborgs regemente
Under befäl av fanjunkarna Jakob Johan
Rooth och
Karl Johan Spof jämte korpralen Jussi
Kortman
18 30/7 08
Till hembygdens och fosterlandets värn
En 300 man stark rysk truppstyrka.

Färdeman i tjugonde seklet, lyd minnesmärkets mening! Stanna en stund här vid sundet, lyss till humlornas brummande i syrenblomman, hör sorlet av vågorna mot strandens kiselstenar och sänd dem en tanke, de män, som genom hedrande conduite här och annorstädes i Finland och Västerbotten givit åt eftervärlden också ljusa inslag av pliktuppfyllelse och kampvilja i den mörka berättelsen om det gamla rikets undergång. Säkerligen var Rooths jägare fåga boksynta. En skrift kände de emellertid väl till: Soldatens Skyldigheter I Fred Och I Fält med dess stränga och sköna inledningsord:

Frugta Gud
Ära Konungen
Tjena trogit.

Färdeman, gör också en halvhalt vid Virdois sjöar! Där upplever man Runebergs tjugusånde landskapsbild ur Den femte juli i verkligheten. Mjukt böljande skogsåsar omkransar den ljusa bygden med dess glittrande fjärdar och sund och gröna stränder. Den tidlösa idyllen, Runebergs klangbotten från Ritoniemiåret 1825, det sovande Storfurstendömet's topelianska prägel är dock endast skenbar. När solen går i moln, och Vaskivesis vågor blir mörka som järn, när man huttrar till i den ljumma sommarbrisen — som ginge man över sin egen grav —, då förnimmar man hela tyngden av landets hårda hävder: Det förgångnas skuggor drar förbi.

Soldater ur Kungl. Björneborgs regemente 1808.

Man ser Virdois framför sig i snö och is i marsolens bleka, skarpa sken år 1918. Man ser de smutsiga snövallarna längs vägen — Rooths och Rajevskijs gamla väg —, den rykande hästspillingen och de variga gasbindorna mellan slädspåren. Man hör medarnas gnissel mot gruset i dagsmejan och knarret av selar och remtyg. Virdoisdetachmentets slädkolonner är på marsch över Ruovesi och Kuru mot Epilä-åsen vid Tammerfors, mot den blodiga skärtorsdagen, mot Frihetskrigets bittraste drabbning. Stridsgruppchefen åker förbi i sin släde. Det är f. överstelöjtnanten vid Upplands regemente, Harald Hjalmarsson, en lång, butter karl i svensk officersuniform med utbytta grad-

beteckningar och civila knappar. Så följer i släde efter släde österbottningarna i pälsmössor och grå vadmalsjackor med den vita skyddskårsbindeln om ärmen. Deras händer, som nu kramar om berdan-gevärens kolvhalsar, kommer att klämma av bröders blod — liksom Kortmans 1808 —, men de har gripit till vapen — liksom han — för att befria fosterlandet och återställa laglig ordning. Den drömda och glömda armén, det förgångnas skuggor ...

— — —
Överste Montgomery, fänrik i finska kriget 1808, dog 1861 efter att i 14 år ha varit landshövding i Umeå. Han fick tyvärr aldrig vara med om invigningen av minnesstenen i Ruovesi 1933 — demontien

Om hästar, hundar och stallvakter

Det skulle kunna skrivas många kapitel om hästarna och hundarna på en trängkår. Sena tiders rekryter kanske inte sakna hästarna, men det beror i så fall på att de aldrig lärt känna dem. Förr, — ja ända fram till 1948, var hästarna det viktigaste på en trängkår. Först av allt, skulle hästarna vårdas och intet var så propert och perfekt skött som stallet.

En vanlig syn var, om söndagarna, officersfamiljen, som ställde promenaden till kasernen, i vars A-stall den vackra Señorita fick en medhavd sockerbit eller morot. Då var stallet så fint, som på bilden här nedan.

För underofficerarna, vilka i regel bodde inom kasernområdet, och särskilt för deras barn var stallet "världens medelpunkt". Där hände alltid något, där var varmt och upplyst och i vart fall kunde man byta ett ord med den ständigt — såväl natt som dag — närvarande stallvakten.

Man hade permanenta ströbäddar och som stallvakten ogärna ville ha gödsel i halmen, så gällde det att kila på och stå beredd med brickan så snart en häst lyfte på svansen. En gång, när undertecknad gick stallvakt, så fick jag till kamrat en

skrivare. Tyvärr hade denne skräck för hästar och vågade ej närma sig en häst varken framifrån eller bakifrån. Detta gjorde att jag fick lösa, vattna och binda samt fodra de 76 stamhästarna ensam. Alla vet ju att sådant tager sin rundliga tid, varför jag ej hann springa med "brickan" i den utsträckning som önskvärt varit. Trots att det är över 31 år sedan, minns jag ännu idag "de vänliga ord" med vilka jag hälsades av stallunderofficeren morgonen därpå. Skrivaren, som tydligen var född, med tur, befann sig i ett litet rött, närliggande hus — medan ovidret pågick.

Det vore bra roligt om någon ännu levande "hästkarl" t ex major Swartling eller överste Bäckman ville skriva om berömda T 2-hästar. Mycket finns som borde räddas från glömskan. När t ex förre chefen för T 2, översten Richard Berg skulle jordfästas i Skövde kyrka, fanns ej längre några snygga vagnhästar på T 2. Sadelmakare Kindmalm fick då sy in två "isabella"-färgade ardennerhästar. Det blev svart krusflor från hovarna till och med över öronen för att inte hästarnas egen färg skulle synas. Ett par ljusbruna

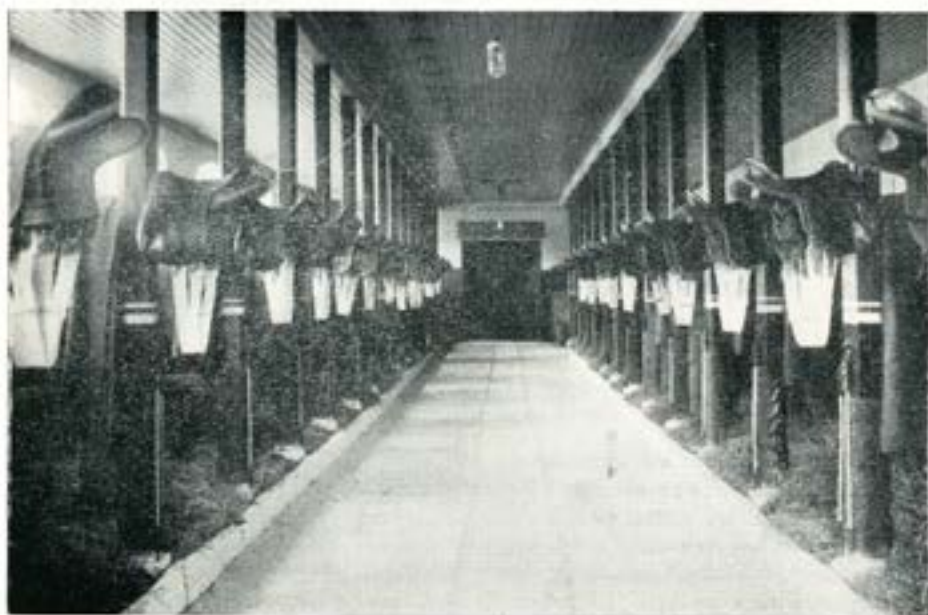

Hundlivet på T 2.

Många roliga intermezzon, försakade genom hundarnas närvaro, borde kunna berättas.

Näst efter hästen var hunden kanske det bästa på en trängkår. Även i de allvarligaste sammanhang förlänade hundens närvaro åt den krigiska bilden en "männlig" prägel.

P Bz

på hans 90 år tidigare framförda farhågor över eftervärldens glömska och fäderneslandets otacksambhet mot folk som tjänat troget och ärat kung och land. Han fick heller aldrig erfara de finska segrarna vid Suomussalmi och Tolvajärvi år 1940 — fanjunkare Rooths taktik tillämpad i modern tid i jätteskala. Men han slapp, liksom Runeberg, att uppleva året 1918.

eller vita öron hade ju inte prytt en i övrigt helt sorgklödd häst.

Bland "hästkarlar" på T 2 minnes man fanjunkarna Ullström och Kristensson såsom de sista som kunde köra ett 6-spänn från kuskbocken.

Av fotografier från livet på kaserngården ser man — även vid ganska högtidliga paraduppställningar — någon liten hund, som kommit med på bilden.

Kotell
Billingen
och
Zum
Dicken Fritz

Färdigblandad betong

Levereras av

A. Zachrisson. Tel. Skövde 33300

Regementsmuséet

Kapten F. Viktorsson

Ett regementsmuseum är icke uteslutande en utställning av olika med den militära verksamheten förknippade föremål från gångna tider, där äldre till regementet knuten f. d. eller nuvarande personal låter tankarna gå tillbaka till tider som varit.

Strävan är att låta samlingarna åter spegla regementets ursprung och utveckling. De utställda föremålen bära därför presenteras på ett så levande sätt att även den med militära förhållanden oinvigde skall ha möjlighet att följa de olika utvecklingskedena.

Endast under dessa förutsättningar torde man kunna nå de unga värnpliktiga, som fullgöra första tjänstgöring.

Det är förklarligt att unga utåtriktade „änniskor av idag ofta endast ha ringa intresse för det förflutna. Den snabba tekniska utvecklingen på olika områden i den brytningstid vi upplever, ställer stora krav på intresse och framåtblickande. Som allmän regel kan väl sägas att man icke helt kan förstå dagsläget och vad som kan anas av den framtida utvecklingen, om man icke känner till dess bakgrund. Den regeln torde gälla även på detta speciella område.

Ett trängregemente tillhör ett — som självständigt — ungt truppslag.

Detta hindrar dock inte att intresset för minnen från gångna tider kan vara lika stort som vid förband med stolta anor.

Även bland karolinerna funnos soldater, som hade på sin lott att sköta den tidens underhållstjänst.

Utvecklingen skiftar snabbt. Redan är den gamla anspanssoldaten ett minne blott. Ni unga av idag! Ge inte denne soldat ett överlägset leende. Han var en skötsam, ambitiös och pliktrogen krigare. Hans häst var hans dyrbaraste vän, som han fått i sin vård. Arbetet adlar mannen. Därför var anspanssoldaten ofta mycket yrkesstolt.

Le inte heller åt bilder av gamla motorfordonskolonner. Kronans motorfordon var ofta bättre utrustade än de civila bilarna.

Gamla tiders sjukvårdssoldat, som vandrade långa dagsmarscher med sin bårstång och övrig sjukvårdsutrustning, hade betydligt arbetsammare än nutidens cykel- och bilburna kollegor.

År 1953 invigdes T 2 regementsmuseum och hade sina samlingar utställda i fjärde våningen av gamla kasern eller kasern I, som den numera heter.

Under de senaste årens ombyggnad av

denna har muséet legat förpuppat i andra lokaler inom regementet med utställning endast i begränsad omfattning.

Ny utställningslokal står efter ombyggnad nu färdig i femte vån av kasern I och inflyttning pågår. Lokalen är ljus och vacker med storartad utsikt över staden och berget Billingen.

Ytterligare utrymmen erfordras och tillkomma i den takt de kunna frigöras.

I samband med inflyttning i nya lokaler bygges muséets organisation upp efter moderna principer. Rådgivande är därvid i första hand styresmannen för Kungl Armémuseum med personal.

Till regementets dag den 28/8 1960 kommer muséet att presenteras i det skede utställningen då nått.

Bland annat kommer då att visas regementets ursprungstavla, målad av Arne Skogsryd, Vällingby.

Ett museum får aldrig sägas vara färdigt. Det måste byggas om och ut i samma takt som utvecklingen fortsskrider.

Tre faktorer är dock givna: arbete, föremål och pengar.

Arbetskraft ordnas inom regementet. Föremål anskaffas delvis inom regementet. Gåvor mottagas. Pengar erfordras både från regementet och förstående givare.

Jag ser t ex framför mig kommande generationer läsa på gästbokens rygg i guld!

Till "T 2 regementsmuseum, skänkt av — — —"

Utför:

**Ringreparationer
Regumeringar**

med moderna
maskiner

RINGCENTRALEN

Telefon 138 10

NYTT . . .

(Forts fr. sid. 8)

Numera är det emellertid tvärt om. Nu är det mest bilder och minst text. Det måste nog anses såsom en avgjord förbättring.

Allra sist kan man nämna att en värnpliktig numera efter slutad tjänst kan begära ett tjänstgöringsbetyg på fastställt formulär. Där står då vad han utbildats till samt betyg i uppförande, i allmän duglighet och i tjänstbarhet i den befattning som han utbildats till. Ett bra sådant betyg kan vara värdefullt när man söker inträde t. ex. i en yrkesskola eller högskola.

P Bz

**Carl Nyströms
Glasmästeri**

**BÖJDA BILRUTOR TILL
DE MEST GÅNGBARA
BILMÄRKEN I LAGER**

Tel. 15740 — 15641

Etabl. 1916

När det gäller
Glasögon

När det gäller
ELDNINGSSOLJOR

Vänd Eder till

AB Leonard Settergren
Skövde - Tel. 102 55

Program för Regementets Dag 28/8 1960

Klockan	Omfattning	Plats
0800	Musikkåren blåser revej i staden	Marsch genom stadens gator
1045	Kamratföreningens årsmöte	Samlingssalen
1130	Samling för kamratföreningarnas civila medlemmar	Sandtorget
1145	Marsch till T 2 efter armémusikkåren	
1205	Fältgudstjänst på kaserngården Högtidstal	
1240	Förbimarsch för MB	
1300	Orientering för besökare genom högtalare	Kaserngården
1310 —	"Gammalt och nytt"	Kaserngården
1400	Uppvisning av 6-spann Mc-kadrilj Exercis efter gammalt exercisreglemente Soldatkvart	
1400 —	Visning av mtrl, lektionssalar, förläggningslokaler, uhplatser	
1830	Etsjh Brigförbpl Briggrepl Lossning av am. Terränggående bilar Tankningspl Bageriugnar Visning av 3., 5., 9. komp lokaler Visning av tekniklektionssal med am och vapen Visning av signallektionssal Visning av sjvlektionssal Regementsmuséet	Övnhallen Norra fältet Norra fältet Haradalen Norra fältet Kaserngården Tekniklektionssalen
1500 —	Västgöta-Bengtsson berättar om "Västgöten hemma och i kronans kläder"	Gamla manskapsparken
1530	Dragkamp. Ädel tävlan mellan kompanilag	Kaserngården
1615	Middag i Götasalen för särskilt inbjudna	
1615 —	Middag i matsalen för vpl och anhöriga	
1800	Måltidskupong löses utanför matsalen för en kostnad av kr 2:40	
2000 —	Dans i Götasalen för reg personal	Kaserngården
2345	Stadens flickor inbjudas närvara (fritt inträde)	Under hela dagen serveras kaffe och läskedrycker inom kasernområdet.
2400	Tapto. Musikkåren.	

Kassören säger...

Fortfarande har Du möjlighet att bli ständig medlem för den ringa summan av 25:— kr. Det inbetalningskort Du får tillsammans med tidningen ombedes Du använda med det snaraste. Lägg det inte åt sidan.

Kassören
T 2 Kamratförening
S k ö v d e
Postgiro 95882

Välkomna till T.2
28 augusti 1960

Schönborg & Söner

Bleck- & Plåtslageri

Billingsstorpsvägen, Skövde.

Tel. verkstaden 103 52. Bost. ankn.

Tel. Bengt Schönborg bost. 130 76.

Utför allt vad till yrket hör:

Taktäckningar

Ventilationsanläggningar

Alla slags arbeten i rostfritt

Reparationer och målning av tak

FULLGOTT ARBETE GARANTERAS

Gynna

annnon-

sörerna

BETALD
ANNONS-
PLATS

Hagstens Järnhandel AB

SKÖVDE

Tel. 100 28, 114 28, 140 28

SÄLJER

Sport- och Hushållsartiklar
Järn - Maskiner - Redskap
Cyklar

Hallenbergs

SKÖVDE Telefon växel 109 30

är adressen när det gäller Edra problem

Modern verkstad — väl sorterat lager — perfekt service

BENSIN och OLJOR
DÄCK och SLANGAR
BÄRGNINGSBIL

Auktoriserad försäljare

AB JOHN OLSSONS Åkeri

Gesällgatan 3 — Tel. 165 10

Godsmagasin — Tel. 126 86

Grustag Korsberga — Tel. riktnr 0503/400 28

UTFÖR LANDSVÄGSTRANSPORTER
 LOKALA TRANSPORTER
 TANKTRANSPORTER
 FLYTTNINGAR AV MASKINER UPP TILL 30 TON
 LEVERERAR GJUTGRUS, SINGEL m. m.
 FRÅN EGET GRUSTAG I KORSBERGA

SPEDITIONSRÖRELSE

Kaffedoppet

Gott kaffe
 Gott bröd

*Mitt emot
 Götasalen*

Byggmästare JOHN BLOM

SOLBACKA FRÖSVE

Telefoner: Arbetsplatsen Skövde 136 61, 130 49, 136 41
 Bostaden 610 88

Utför nybyggnader och reparationer
 Fackmässigt arbete Humana priser

Saft Frukthemust Frukthvin

*Aktiebolaget
 Saft & Vinfabriken,
 Herrljunga*

Telefon 63

S. OLSSON Biltillbehör

Trädgårdsgatan 7

Försäljer
 ALLT FÖR BILBRANSCHEN

Telefon 124 34, 134 34, bost. tel. 333 68

Tillverkar
 NYCKLAR
 till alla
 bilmärken

**Vid köp av däck
eller SERVICE anlita
däckspecialisten**

Bilbyråns Gummiverkstad

(Skövde Bilbyrå - Etablerad 1914)

SKÖVDE - Tel. 155 75

N. J. FRISK
MÅLERIAFFÄR
Skövde

Tel. 104 13

TRÄ- och BYGGNADSMATERIAL

Gustaf Törling AB

Telefon växel 107 35

SKÖVDE

— ALLT I GOLVMATERIAL —

TÖRLING GOLV AB

**Johannes
Svedhall**

Uniforms- & civilskrädderi

Storgatan 11 - Skövde

Tel. 101 69

—
Specialité:

Herr- och damridbyxor

Värme, Sanitära o. Oljeeldningsanläggningar

utföras av

Rundberg & Johansson

SKÖVDE — Tel. 116 90

Innehavare av Staten legaliserat mästarbrev.

Budexpressen

G. T. PERSSON

Gransikagatan 6 A

Tel. Skövde 157 03

TRANSPORTER med 1—2½ tons
täkta lastbilar

FLYTTNINGAR m. m.

Rörfirman
K. J. PETTERSSON & Co

Skövde-Frösve

Telefon Skövde 133 06, 610 28

VÄRME-, VATTEN- och SANITÄRA ANLÄGGNINGAR
 OLJEINSTALLATIONER

Fackmässigt arbete till humana priser.
 Infordra offert.

Innehar rättigheter för vatten och avlopp inom Skövde stad.

**DET DAGLIGA
 BRÖDET**

*Alltid gott och
 nybakat från*

K. W. BERGQVIST

BAGERIAKTIEBOLAGET

Telefoner:

Kassa och order 101 36

Fredsgatan 5 Skövde

Gynna

annon-
 sörerne

AXELSONS
MEKANISKA VERKSTAD

Eriksdals gård

Skövde

Telefon 140 49

*

— Plåt-, Smides- och Mekaniska arbeten —

Bensindrivet svetsverk till förfogande

Leverantör till Televerket och Skövde Garnison

GODA DRYCKER

från

Axvall och Nordstjernen

BRYGGERIET NORDSTJERNAN I SKÖVDE AB

Tel. växel 165 55

BETALD
 ANNONS-
 PLATS

Tänd "ljuset" inte enbart i juletid!

INTRESSET för "levande ljus" tycks bland oss svenskar koncentreras sig främst kring en enda tidpunkt av året, nämligen julen. Vi har tydligen glömt konsten att ta tillvaron med lite lugn och därmed också glömt bort det erkända faktum, att just det brinnande ljuset äger en avgjord förmåga att skapa både lugn och trevnad.

I DANMARK förbrukar varje person 3 paket ljus per år, dvs. dubbelt mot vad vi svenskar gör. Den svenska ljusförbrukningen på cirka 9 miljoner paket visar, att här är det stämningmättade skenet från ljuslågan en företeelse, som man tror bara hör julen till. Så borde det emellertid inte vara. Den mörka årstiden kan gott lättas upp med ett vardagsljus som en trivselspridande punkt, i varje fall när familjen samlas framför TV-apparaten.

VET NI FÖRRESTEN, att ett brinnande ljus är betydligt skonsammare för ögonen än elljus, när man avnjuter TV-programmet? Ljuset bör naturligtvis inte placeras så, att det stör utän något på sidan och framför TV-apparaten. Anlitar man den möjligheten skapar man också förutsättningar för en trivsam hemmakväll. Affärsmännen kan dra sitt strå till stacken genom att propagera för denna form av ljuskultur, som vi försummat länge nog. Låt vardagsljuset komma till heders på nytt! Ljuset bör vara en aktualitet året runt och inte något man tillgriper endast vid årets största högtid. Det försvarar sin plats även i det modernaste hem.

Två hundra års erfarenhet
borgar för kvalitén
i ASP-HOLMBLADS:s
"Levande ljus".

Byggnadsfirma CARL TESDORPF AB

SKÖVDE Telefon växel (6000) 109 00
Verkstad och plåtslageri telefon 139 40

HUS och INDUSTRIBYGGNADER

I Göteborg
säljes Volkswagen

av

Motorwerken

Motorwerken

Odingatan 6—8

GÖTEBORG C

Tel. 17 50 60

**Äk
bekvämt**

**kör
VESPA**

Under 1958 — och första kvartalet 1959 — inregistrerades nära tre gånger så många Vespa som närmast följande märke.

Allt fler byter till

PARTNER

R11

billigast i längden —
tack vare Partner-garantin

SVENSK MOTORSÄG MED SERVICE INOM RÄCKHÅLL

Rekvirera den stora Partner-katalogen och begär demonstration

Vespa smidighet i trafiken beroende på bl. a. dess väl avvägda hjulbas är allmänt erkänd.

POPOLINO ... 1.750:—
ELIT 1.775:—
SUPER 1.850:—
TOURING 1.975:—
GRAND SPORT 2.350:—

exkl. oms. o. lev. avgift.

Distriktsförsäljare
och central serviceverkstad
för Skaraborgs län

Cykelcentralen

SKÖVDE

K. G. JANSSON

Telefon affären 101 52
ankn. verkstad 101 52
kontor 135 52

VESPA och PARTNER — de ledande märkena på sina områden